

PROBLEME DE ARBITRAJ

PRACTICĂ ARBITRALĂ — DECIZII ALE PRIMULUI ARBITRU DE STAT

Livrări

● **Livrare de utilaje necorespunzătoare calitativ. Consecințe.** Beneficiara a dovedit calitatea necorespunzătoare a produselor primite cu actele de constatare întocmite în condițiuni de opozabilitate și concludentă, din care rezultă că defecțiunile constatate se datorează nerespectării documentației de execuție și neefectuării premontajului în uzină. În această situație, s-a considerat că pârta — furnizoare are obligația să suporte daunele reclamantei, echivalente cu amortismentele plătite pentru mijloacele fixe în discuție și cheltuielile de transport suplimentare, ocazionate de restituirea utilajelor în vederea remedierii. (Dec. P.A.S. 876/1982).

● **Livrări cu întârziere. Condiții.** Potrivit art. 40 lit. b din Legea contractelor economice nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 livrarea produselor cu întârziere se poate face numai cu acordul prealabil al beneficiarului. Unitatea furnizoare trebuie să solicite acest acord prealabil pentru a nu se expune riscului ca unitatea beneficiară să refuze produsele livrate cu întârziere. La art. 40 lit. b se mai prevede că în caz de întârziere unitatea beneficiară „va putea să refuze primirea produselor dacă datorită întârzierii este în imposibilitate de a le mai folosi sau s-ar depăși nivelul stocurilor normate, determinate potrivit legii”. În lumina dispozițiilor legale susmenționate, pentru ca refuzul de a primi produsele să fie justificat se cere ca unitatea beneficiară să dovedească imposibilitatea de a mai folosi produsele livrate cu întârziere. Dacă refuzul produselor nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege, el nu produce efecte, iar unitatea beneficiară răspunde pentru neexecutarea contractului. În speță, pentru a se stabili unitatea care urmează să suporte consecințele păgubitoare ale renunțării la utilajele nelivrate la termen, s-a dispus obligarea beneficiarei pârte la producerea dovezii din care să rezultate că a fost în imposibilitate de a le mai folosi. (Dec. PAS. nr. 718/1982).

● **Livrări de produse. Nerespectarea sortimentelor contractate.** Părțile în litigiu au încheiat un contract economic de furnizare de produse pe baza repartiției emise de organul competent, în care s-a nominalizat numai grupa de produse. Sortimentele de produse din cadrul grupei prevăzută în repartiție au fost stabilite de părți, prin anexa la contract.

Furnizoarea și-a îndeplinit obligațiile de livrare per total grupă de produse, executând însă livrări în minus la

unele sortimente prevăzute în anexa la contract și livrări în plus la alte sortimente. Potrivit practicii arbitrale, în cazul cînd în repartiție se prevede livrarea unui produs fără a se stabili sortimentele, obligația contractuală se consideră executată per total produs prevăzut în repartiție. Livrarea și acceptarea altor sortimente din cadrul aceleiași grupe de produs echivalează cu o modificare de contract prin acordul părților. Avîndu-se în vedere faptul că în speță beneficiara a acceptat livrarea altor sortimente din cadrul aceleiași grupe de produse în locul celor nominalizate prin anexa la contract, s-a considerat că furnizoarea și-a executat obligațiile contractuale și, în consecință, nu datorează penalități de întârziere (Dec. PAS nr. 714/1982).

● **Livrare de produse cu întârziere din cauze neimputabile furnizorului. Consecințe.** Potrivit art. 41 lit. b din Legea contractelor economice nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979, produsele trec în administrarea directă sau în proprietatea unității beneficiare pe data predării către organizația de transport. Din acest moment, riscurile trec asupra unității beneficiare. Potrivit art. 4 din aceeași lege, beneficiara este îndreptățită să refuze primirea produselor livrate cu întârziere, dacă datorită întârzierii este în imposibilitate de a le folosi. În speță, s-a constatat că livrarea nu a fost efectuată cu întârziere din culpa reclamantei — furnizoare întrucît aceasta a făcut dovada expedierii produselor la termenul contractual. Ca atare, s-a considerat că refuzul de plată al pîrtului nu se poate întemeia pe dispozițiile art. 40 din Legea contractelor economice. Cît privește răspunderea căraușului pentru executarea cu întârziere a transportului este reglementată de art. 78 din Regulamentul de transport, fiind limitată la prețul transportului în lipsa unei dovezi care să ateste că prin întârziere s-a produs o păgubă (Dec. PAS 820/1982).

● **Livrare. Plata produselor. Neprimirea facturii.** Potrivit art. 41 alin. 2 din Legea contractelor economice nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 pe data trecerii produselor în proprietatea sau administrarea unității beneficiare, aceasta datorează plata prețului produselor. Conform art. 46 din Normele metodologice nr. 2/1980 în cazul în care plătitorul primește marfa, dar nu primește și factura, are obligația să intervină imediat la furnizor pentru a i se trimită acest document. Dacă factura nu este primită în termen de 20 zile de la primirea mărfii iar plătitorul este în măsură să determine suma de plată, acesta este obligat să efectueze plata prin dispoziție de plată.

Faptul că pîrita nu a primit factura reclamantei odată cu marfa, nu este de natură să o exonereze de răspundere pentru plata cu întîrziere a prețului, atîta timp cît nu s-a dovedit că după primirea și recepționarea mărfii, s-a solicitat furnizoarei factura și aceasta nu i-a trimis-o (Dec. PAS 719/1982).

● **Livrare de produse. Diferențe de preț. Refuz nejustificat.** Reclamanta a pretins obligarea pîritei la plata unei sume reprezentînd diferența de preț rezultată ca urmare a modificării prețului prin Ordinul M.E.F.M.C. nr. 711/1981 pentru produsul PAF. Pîrita a refuzat plata invocînd nulitatea contractului, determinată de inexistența repartiției. Apărarea pîritei a fost înlăturată întrucît pe baza probelor administrate în cauză s-a stabilit că raporturile contractuale s-au încheiat conform repartițiilor emise de organele competente. Totodată, s-a reținut că și în cazul inexistenței contractului pîrita ar datora prețul produselor, astfel cum a fost majorat, din moment ce a acceptat livrarea și a achitat parțial prețul produsului (Dec. PAS nr. 886/1982).

● **Livrare cu întîrziere. Lipsa acordului beneficiarului. Consecințe.** Obligațiile din contractul economic trebuie executate la termenele prevăzute în contract. Împlinirea termenului, fără ca obligația să fi fost executată, nu duce însă la încetarea efectelor contractului, ci unitatea debitoare este ținută să execute această obligație și după împlinirea termenului contractual. Cît timp nu a expirat durata de executare în natură a obligațiilor contractuale, unitatea debitoare trebuie să le execute în natură, deoarece chiar prin executarea acestora cu întîrziere se poate contribui la îndeplinirea sarcinilor de plan anuale. Numai expirarea duratei de executare în natură, care coincide cu expirarea valabilității sarcinilor de plan, pune capăt executării în natură a obligațiilor. Întrucît executarea cu întîrziere a obligației constituie o excepție de la principiul executării la termen, ea poate avea loc numai în condițiile și cu consecințele prevăzute de lege. Astfel potrivit art. 40 lit. b din Legea contractelor economice nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 „livrarea produselor cu întîrziere se poate face numai cu acordul prealabil al beneficiarului...“ La același articol, s-a prevăzut că, în caz de întîrziere, unitatea beneficiară „va putea refuza primirea produselor dacă datorită întîrzierii este în imposibilitate de a le mai folosi sau s-ar depăși nivelul stocurilor normative determinate potrivit legii“. În lumina dispozițiilor legii, pentru ca refuzul de a primi produse să fie justificat, este necesar ca unitatea beneficiară să dovedească imposibilitatea de a mai folosi produsele întîrziate. În speță furnizorul a livrat produsele cu întîrziere în raport cu termenul de livrare, dar în cadrul anului de plan. Beneficiarul a refuzat primirea acestora, dar nu a dovedit că era în imposibilitate de a le mai folosi sau că primind produsele respective s-ar fi depășit stocurile normative. În aceste condiții, s-a considerat că refuzul plății practicat de beneficiară este neîntemeiat. Totodată, s-a reținut că pentru livrarea cu întîrziere, beneficiara avea posibilitatea să pretindă obligarea furnizoarei la plata penalităților de întîrziere în temeiul art. 47 pct. 1 lit. a din Legea contractelor economice. (Dec. PAS 1000/1982).

● **Livrare. Obligația beneficiarului de a ridica produsul.** Reclamanta — beneficiară a solicitat obligarea pîritei — furnizoare la plata penalităților pentru întîrzierea în livrare și pentru neexecutarea în natură a obligației asumate prin contract. Pîrita a invocat în apărare culpa reclamantei constînd în neîndeplinirea obligației contractuale de ridicarea produselor cu mijloacele sale de transport. Reținîndu-se că prin anexa la contract s-a stabilit că livrarea produselor se va face în cote egale lunare, cu mijloacele de transport ale beneficiarului, organul arbitral a respins în mod justificat pretențiile reclamantei. Faptul că urmare apariției Decretului nr. 277/1979, reclamanta nu mai are în dotare mijloace de transport auto, a fost con-

siderat lipsit de relevanță întrucît aceasta se putea adresa unei întreprinderi de transport auto pentru obținerea mijloacelor de transport necesare ridicării produselor contractate (Decizia PAS 999/1982).

● **Livrări de materiale de construcții cu vicii ascunse. Prescripție.** Potrivit art. 89 din Legea nr. 8/1977 privind asigurarea durabilității siguranței în exploatare funcționalității și calității construcțiilor, în contractele economice încheiate de organizațiile de construcții montaj cu furnizorii de materiale sau elemente de construcții sau instalații, se va prevedea obligația respectării de către acestea a condițiilor de calitate și de garanție pentru produsele livrate. La alin. 2 al aceluiași text, se prevede că furnizorul este obligat ca, în termen de 15 zile de la primirea comunicării unității de construcții-montaj, să remedieze sau să înlouiască materialele sau elementele de construcții și instalații necorespunzătoare din punct de vedere calitativ. Pentru neexecutarea sau executarea cu întîrziere a obligației de remediere sau înlouire a materialelor de construcții calitativ necorespunzătoare aceste prevederi legale instituie răspunderea sub formă de daune. Prin înțelegerea intervenită între conducerea Centralei materialelor de construcții București și Centrala de construcții-montaj București, prin hotărîrea nr. 22 din 20.II.1980, s-a stabilit — printre altele — că unitatea furnizoare trebuie să efectueze remedierile sau să procedeze la înlouirea materialelor necorespunzătoare în termen de 15 zile de la primirea comunicării de la unitatea de construcții-montaj. S-a mai convenit că în cazul în care efectuarea remediilor se impune de urgență, iar furnizorul nu le poate executa în termenul de mai sus, beneficiarul este îndreptățit să le execute în contul furnizorului. În ipoteza remediilor deficiențelor materialelor sau elementelor de construcții de către unitatea de antrepriză pe seama furnizorului; s-a pus problema datei de la care curge prescripția pentru plata daunelor cauzate prin livrarea de produse necorespunzătoare calitativ. Potrivit art. 11 din Decretul nr. 167/1958, prescripția dreptului la acțiune privind viciile ascunse ale unui bun transmis începe să curgă de la data descoperirii viciilor. Din coroborarea dispozițiilor art. 11 din Decretul nr. 167/1958 și art. 89 alin. 2 din Legea nr. 8/1977 rezultă că prescripția dreptului la acțiune privind daunele cauzate prin livrarea unor materiale cu vicii ascunse curge de la împlinirea termenului de 15 zile înlăuntrul căruia furnizorul este obligat să înlouiască materialele necorespunzătoare sau să remedieze deficiențele apărute, socotit de la descoperirea deficiențelor calitative. Întrucît în speță s-a stabilit că acțiunea reclamantei a fost introdusă cu respectarea termenului de 6 luni prevăzut de lege, socotit de la împlinirea termenului de 15 zile de la descoperirea viciilor ascunse, excepția de prescripție invocată de pîrită a fost respinsă (Dec. PAS 661/1982).

● **Livrare. Lipsuri cantitative. Marfă obligatorie la cîntărire.** Potrivit prevederilor art. 39 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 942/1959, în cazul în care cîntărirea este obligatorie pentru cîrăuș, acesta răspunde de cantitatea înscrisă în documentul de transport, indiferent dacă a efectuat sau nu cîntărirea la expediție. În speță, cîrăușul nu a efectuat cîntărirea, deși potrivit dispozițiilor art. 28 lit. f, din același Regulament produsul era obligatoriu la cîntărire și a preluat transportul cu greutatea stabilită de expeditoare. La destinație la cererea beneficiarei vagonul a fost cîntărit de stația CFR, stabilindu-se prin procesul verbal comercial încheiat o diferență în minus față de actele de livrare și transport. Întrucît cîrăușul, nu a dovedit că în realitate a primit de la expeditor transportul cu această cantitate lipsă, s-a considerat că răspunde pentru lipsurile cantitative constatate în condițiunile de opozabilitate și concludență. (Dec. PAS nr. 746/1982).

● **Livrare. Lipsuri cantitative. Constatare.** Furnizoarea a făcut dovada cu actele de livrare că a expedit în întregime cantitatea de marfă facturată și a aplicat 4 sigilii la mijlocul de transport. La destinație, transportul a so-

sit violat cu un sigiliu lipsă. În această situație, destinatarul avea obligația să procedeze conform art. 36 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959: să nu descareze marfa și să anunțe imediat șeful unității de transport sau pe înlocuitorul acestuia pentru a se prezenta să constate și să stabilească cauzele care au provocat lipsa. Cum, în speță, destinatarul nu a procedat astfel, actul de constatare întocmit fără respectarea dispozițiilor legale susmenționate, nu este opozabil furnizoarei. Față de faptul că transportul a sosit violat și cu lipsuri cantitative, nu se poate considera că existența celor trei sigilii asigurau integritatea mărfii. (Dec. PAS nr. 732/1982).

● **Livrări. Lipsuri cantitative. Acte de constatare neopozabile.** În conformitate cu prevederile art. 36 alin. 2 din Regulamentul aprobat prin HCM nr. 941/1959, determinarea lipsurilor cantitative se face în raport cu elementele specificative de determinare arătate în actele de livrare și documentele care însoțesc transportul. În speță, la expediție, cantitatea s-a determinat prin două elemente: numărul de saci și greutate, furnizarea dovădind cu bonurile de cântărire, că a cântărit produsele. La destinație, beneficiarul nu a procedat la cântărirea produselor, ci a stabilit cantitatea primită printr-un singur element — numărul sacilor. În această situație, s-a considerat că actul de constatare întocmit la destinație nu este opozabil, deoarece nu au fost respectate prevederile art. 36 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 491/1959. (Dec. PAS nr. 673/1982).

● **Livrarea de produse necorespunzătoare calitativ. Consecințe.** Potrivit art. 38, Legea contractelor economice nr. 71/1969, modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 unitățile socialiste au obligația să livreze numai produse care corespund condițiilor de calitate prevăzute în contractele economice. Pe de altă parte, unitățile beneficiare au obligația să efectueze recepția potrivit clauzelor contractului și să preia numai acele produse care corespund normelor de calitate (art. 30 din Legea 7/1977). La alin. 2 al art. 38 din Legea contractelor economice se prevede că produsele refuzate de unitatea beneficiară pentru lipsuri calitative se consideră melivate dacă furnizorul nu asigură remedierea sau înlocuirea lor, în termenul stabilit de comun acord cu beneficiarul. În speță marfa livrată de furnizoare a fost refuzată de beneficiară pentru defecte de calitate și a fost înlocuită cu o cantitate de marfă corespunzătoare calitativ. Împrejurarea că beneficiara a acceptat înlocuirea lotului de marfă refuzat pentru lipsuri calitative, rezultă din faptul că a primit marfa livrată pentru înlocuirea cantității respective și a achitat-o. În această situație, s-a considerat că furnizoarea și-a îndeplinit obligațiile contractuale și nu datorază penalizări de întârziere în livrare. (Dec. PAS 796/1982).

● **Livrări. Ambalaje. Preț aplicabil.** Prin apariția Decretului 146/1980 privind unele măsuri de îmbunătățire a circulației, utilizării și recuperării ambalajelor pentru mărfurile ce se desfac prin comerțul cu amănuntul, nu s-a schimbat nivelul prețurilor cu amănuntul și condiția de livrare a produselor, din „inclusiv ambalajul” în „exclusiv ambalajul”. De asemenea, decretul nu a modificat cotele de rabat comercial și nu a prevăzut creșterea sau diminuarea sumelor pe care le încasează organizațiile comerciale sub formă de rabat. Din precizările Direcției generale economice a horticulturii, privind conservele de legume și fructe precum și uleiul comestibil, ambalate în recipienti de sticlă, la care prețurile sînt stabilite, inclusiv sticla, rezultă că rabatul comercial se aplică la prețurile de vânzare cu amănuntul în vigoare, deoarece prin Decretul nr. 146/1980 s-au stabilit prețuri de garanție, la unele ambalaje din sticlă pentru stimularea recuperărilor de la populație. În această situație s-a reținut că livrarea produselor industriei alimentare, la care ambalajele de sticlă sînt incluse în structura de preț (prețul fiind stabilit cu condiția de livrare inclusiv ambalajul) către organizațiile comerciale se poate face numai la prețurile de livrare (pre-

țurile cu amănuntul minus rabatul comercial), urmînd ca diferența de preț la ambalajele din sticlă să fie facturată separat. (Dec. PAS 897/1982).

● **Livrare de produs. Ambalajele necorespunzătoare. Avariere pe timpul transportului. Răspundere.** Potrivit art. 2 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 491/1959 furnizorul — expeditor răspunde față de beneficiarul destinatar de avariile ivite pe parcursul din cauza folosirii unor ambalaje necorespunzătoare și din cauza nerespectării normelor tehnice de ambalare, de încărcare și fixare a mărfurilor în mijlocul de transport. În conformitate cu art. 13 din același regulament, furnizorul trebuie să ambaleze în mod corespunzător mărfurile pe care le predă spre transport, potrivit cu natura lor, cu STAS-urile în vigoare, fiind cu desăvîrșire interzisă folosirea ambalajelor lipsite de rezistență necesare și care nu corespund STAS-urilor în vigoare. În principiu, răspunderea pentru ambalarea necorespunzătoare precum și pentru încărcarea și ancorarea necorespunzătoare a mărfii în mijlocul de transport, aparține furnizorului.

Cărașul auto are obligația, potrivit art. 26 din același regulament să verifice modul de încărcare și ancorare a mărfii, prin conducătorul auto însă răspunderea sa nu este angajată decît în cazul în care se stabilește în mod expres o culpă în sarcina sa. La art. 42 lit. g din Regulamentul citat se stabilește ca o cauză exoneratoare de răspundere pentru cărașul împrejurarea avarierii mărfii pe timpul transportului datorită unor defecte ale ambalajului, care nu au putut fi observate după aspectul exterior la primirea spre transport. În speță, s-a stabilit că spargerea geamurilor dintr-un balot a fost cauzată de ancorarea necorespunzătoare (superficială) a baloturilor în autocamion, precum și faptul că balotul respectiv nu a fost bine ambalat. În această situație, s-a considerat că nu se justifică angajarea răspunderii cărașului, neputîndu-se reține în sarcina conducătorului auto vreo culpă în legătură cu modul de conducere a autovehiculului. (Dec. PAS 688/1982).

● **Livrări de produse agricole. Recepție obligatorie la furnizor.** Conform art. 4 din contractul model, recepția fructelor se face la sediul furnizorului. În contractul model se precizează că beneficiarul nu poate formula obiecțiuni cu privire la cantitate și calitate după ce produsele au fost predate-preluate, cu excepția cazului cînd se constată vicii ascunse. De unde rezultă că beneficiarul are obligația să se prezinte la recepție. În situația cînd beneficiarul nu și-a respectat această obligație și a trimis conducătorul auto să ridice produsele, urmează să suporte riscurile legate de acest mod de a proceda. Practica arbitrală constantă în materie a statuat în sensul că în cazul prezentării unei persoane din partea beneficiarului pentru a ridica marfa, recepția are loc la furnizor și devin incidente prevederile art. 4 din contractul model. În speță, constatîndu-se că recepția s-a făcut cu conducătorul auto trimis de beneficiară să ridice produsele și că nu se vedește existența unor vicii ascunse, nu s-au luat în considerare obiecțiunile formulate de beneficiară asupra calității mărfii. (Dec. PAS nr. 994/1982)

● **Nelivrare de piel brută din motive de forță majoră. Consecințe.** Pielele brute sînt produse care figurează în „Nomenclatorul produselor pentru care se elaborează balanțe coordonatorii și competențele de aprobare a balanțelor materiale” anexă la H.C.M. nr. 1270/1975. Comitetul de Stat al Planificării a precizat însă, prin adresa nr. 81814/1981 că pielele brute de animale nu formează obiectul balanțelor materiale ce se aprobă prin planul național unic, decît după ce acestea sînt preluate de Ministerul Industriei Ușoare. De asemenea, în anexa 1 și 2 la adresa Comitetului de Stat al Planificării trimisă Ministerului Agriculturii și Industrie Alimentare, s-au prevăzut produsele agro-alimentare pentru care confirmarea cazurilor de forță majoră se face de către Ministerul Aprovizionării Tehnico-Mate-

riale și Controlul Gospodăririi Fondurilor Fixe și de către Comitetul de Stat al Planificării, precizându-se că pentru celelalte produse analiza cazurilor de forță majoră se face de arbitraj. Întrucît în anexele sus-menționate nu figurează piele brute, cazurile de forță majoră urmează să fie analizate de către organele arbitrale, fără a fi necesară confirmarea din partea CSP sau MATMCGFF. În aceste condiții s-a reținut că piele brute ce se livrează de unitățile IJRVMR neformînd în această fază obiectul balanței materiale ce se aprobă prin planul național unic, nu intră în competența de analiză și confirmare a Comitetului de Stat al Planificării, sub aspectul forței majore reglementate de art. 46 din Legea contractelor economice cu nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979. În consecință, în speță organul arbitral a avut competența materială să analizeze și să stabilească cazul de forță majoră invocat în apărare și dovedit cu actele depuse la dosar, exonerînd pe pîrită de răspundere pentru neexecutarea obligațiilor contractuale. (Dec. PAS nr. 672/1982).

● **Neexecutarea în natură a obligațiilor contractuale datorită lipsei materiei prime. Consecințe.** Între părțile în litigiu a intervenit un contract economic pentru livrarea unor produse repartizate centralizat. Întrucît furnizarea nu și-a executat în natură obligațiile contractuale asumate, beneficiara a solicitat penalități pentru neexecutare. Potrivit legii, obligațiile din contractul economic trebuie executate în natura lor specifică. În cazul în care, din culpa sa, unitatea debitoare nu își execută obligațiile în natură va fi sancționată cu plata penalităților pentru neexecutare. În acest sens, art. 47 pct. 3 din Legea nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 prevede că pentru neexecutarea în natură a obligației asumate prin contract, la data expirării duratei corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual, unitatea socialistă va plăti o penalitate de 8% din prețul produsului nelivrat. În speță, pîrită a solicitat exonerarea de răspundere pentru neexecutarea obligației de livrare în natură, pe motiv că a fost în imposibilitate să fabrice produsul datorită lipsei materiei prime, ca urmare a faptului că coordonatorul de balanță nu a emis repartiții la nivelul necesarului de materie primă. Această apărare a fost respinsă întrucît potrivit art. 46 din Legea contractelor economice, unitatea socialistă a cărei obligație contractuală nu poate fi executată este exonerată de răspundere, numai pentru cazurile de forță majoră, iar în speță pîrită nu a depus la dosar confirmarea cazului de forță majoră de către organele prevăzute de art. 46 alin. 2 din Legea. (Dec. PAS 891/1982).

Transporturi

● **Căi ferate. Lipsuri de mărfuri necintărite de căraș. Răspundere.** Potrivit art. 53 alin. 5 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, cînd se primesc mărfuri necintărite de căraș, în mijloace de transport complete, ele vor fi identificate — după caz — înaintea descărcării, în timpul sau după descărcare pe baza elementelor indicate potrivit art. 11, 9 al. 3 și 20, în actele de livrare și transport. În speță marfa (benzină extracție) este exceptată de la cîntărire la preluarea spre transport, potrivit art. 28 al. penultim din regulamentul, fiind un produs lichid încărcat în cisterne. La destinație, procedîndu-se conform art. 59 din Regulament, s-a constatat o diferență cantitativă față de actele de livrare, ca urmare a determinării greutății pe cîntar pod bascul recunoscut de C.F.R. în ziua primirii transportului. Ca urmare a refuzului furnizorului de a se prezenta la verificare, destinatarul a procedat la recepție în prezența unui delegat neutru și a delegatului stației C.F.R., constatînd aceeași cantitate lipsă. Avînd în vedere că cisternele au sosit intacte, fără urme de violare și că lipsurile cantitative s-au determinat cu respectarea prevederilor Regulamentului aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, s-a considerat că trebuie examinată răspunderea furnizoarei pentru lipsa constatată. (Dec. P.A.S. 811/1982).

● **Lipsuri cantitative. Produse din import. Reclamația administrativă incompletă, completată ulterior.** Se consideră reclamația administrativă în înțelesul art. 28 din Convenția S.M.G.S., sesizarea adresată organelor de cale ferată competente, stabilite la § 6 și indicate în anexa 13. Prezentarea reclamației, în cazul pierderii parțiale, avariei sau stricăciunii mărfii, se face cu condiția prezentării scrisorii de trăsură și a procesului verbal comercial eliberat destinatarului de calea ferată în stația de destinație. Completarea ulterioară, cu aceste acte, accesorii a reclamației administrative, care nu a fost restituită în acest scop de calea ferată, nu poate determina curgerea termenului de 180 zile prevăzut de art. 28 § 8 din Convenția S.M.G.S., de la data primirii reclamației administrative introdusă anterior, prezentarea acestora fiind necesare pentru dovedirea susținerilor cuprinse în reclamație. În consecință, termenul de 180 zile s-a calculat de la prezentarea reclamației și constatîndu-se că la data introducerii acțiunii acest termen expirase și că s-a dovedit culpa cărașului, s-a dispus obligarea acestuia la plata de daune, în temeiul dispozițiilor art. 24, 27 și 31 din Convenția S.M.G.S. (Dec. P.A.S. 830/1982).

● **Locații. Nepunerea la dispoziție a vagoanelor contractate. Consecințe.** Stabilirea prin contractul încheiat cu cărașul a unui anumit tip de vagon presupune existența anumitor condiții de încărcare la expediție, condiții care nu ar putea asigura încărcarea mărfii în termen în alt tip de vagon. La art. 5(4) din T.L.M.—C.F.R. s-a prevăzut că în situația cînd se pun la dispoziția predătorului vagoane necorespunzătoare dimensiunilor sau caracteristicilor mărfii, predătorul le poate refuza fără plata penalităților, numai dacă marfa nu poate fi încărcată în vagonul pus la dispoziție. În speță, potrivit contractului, cărașul avea obligația să pună la dispoziția expeditorului vagoane cu pereți demontabili (cod 52), iar în fapt i-a pus la dispoziție vagoane cu cupă de trans, pe motiv că mijloacele de transport contractate sînt insuficiente față de nevoile de transport existente. În această situație, s-a considerat că nu se poate pretinde că riscul utilizării acestor vagoane revine expeditoarei pentru simplul fapt că nu le-a refuzat. (Dec. P.A.S. 995/1982).

● **Transport auto. Timpul tarifabil.** Potrivit dispozițiilor Tarifului unic pentru transporturile de mărfuri cu mijloace auto, aprobat prin Decretul nr. 523/1973 — art. 14 pct. 11 — timpul minim tarifabil pentru activitatea dintr-o zi (sau dintr-un schimb) este, de regulă, egal cu durata programului de lucru stabilită la programare sau prevăzută în documentul de angajare a transportului (comandă, contract etc.). Potrivit acestor dispoziții legale „timpul minim tarifabil astfel stabilit nu poate fi mai mic de 8 ore, în cazul transporturilor efectuate pe bază de contract și al celor ocazionale la care expeditorului i se pune la dispoziție mai mult de un mijloc de transport în ziua respectivă”. De unde rezultă că la transporturile la care expeditorul (beneficiar în contractul de transport auto) utilizează în aceeași zi mai multe mijloace auto, timpul minim tarifabil este de 8 ore în toate cazurile în care în documentul de angajare a transporturilor nu a fost prevăzută o durată mai mare, precum și atunci cînd între părți nu a fost realizat un acord cu privire la durata zilei de lucru. În speță nu s-a dovedit că mijloacele de transport s-au prezentat cu întîrziere la program sau au fost retrase mai înainte ca expeditorul să i le fi eliberat, pentru a se putea face tarifarea unui număr de ore sub plafonul minim de 8 ore. În aceste condiții, s-a stabilit că pîrită dăborează tariful de transport în raport cu timpul minim tarifabil de 8 ore. (Dec. PAS 869/1982).

● **Transport pe C.F.R. Avarierea mărfii. Răspundere.** Potrivit art. 22 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 furnizorul expeditor răspunde față de beneficiarul destinat pentru avarii ivite pe parcurs din cauza folosirii unor ambalaje necorespunzătoare sau din cauza nerespectării normelor tehnice de ambalare, încărcare și fi-

xare a mărfurilor în mijlocul de transport. La art. 26 lit. b din același regulament se prevede în sarcina cărașului obligația de a verifica la primirea mărfurilor respectarea condițiilor tehnice de încărcare și fixare, în cazul folosirii mijloacelor de transport deschise. Primirea transportului creează prezumția că este în regulă. Cărașul poate refuza — potrivit art. 27 lit. b din același regulament — primirea transportului în cazul când mărfurile sînt încărcate fără respectarea regulilor tehnice de încărcare și fixare. Răspunderea cărașului nu poate fi însă angajată decît în cazul cînd se stabilește în mod cert o culpă în sarcina acestuia, constînd în executarea necorespunzătoare a contractului de transport. Art. 42 lit. d din Regulamentul susmenționat, stabilește drept cauză exoneratoare de răspundere pentru căraș, avarierea mărfii pe timpul transportului din cauze legate de încărcarea sau descărcarea produselor, dacă aceste operațiuni s-au efectuat cu mijloacele expeditorului sau destinatarului, ori sub supravegherea lor. În speță, încărcarea de către furnizoare a prefabricatelor în vagon nu s-a făcut cu respectarea anexei 2 RIV — prescripții de încărcare, grupa A pct. 13 alin. 13.1. Pe de altă parte, la destinație constatatare avarierii mărfii s-a făcut într-un moment ulterior primirii transportului după ce vagonul a fost manevrat de beneficiar de la antestație la linia sa de garaj fără să se cunoască în ce condiții, timp în care vagonul și marfa se aflau în paza destinatarului. În această situație, nu se justifică angajarea răspunderii cărașului pentru paguba produsă prin avarierea mărfii pe timpul transportului. (Dec. P.A.S. 779/1982).

● **Expediții prin coletărie. Lipsuri cantitative. Constatate.** Potrivit art. 52 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, în cazul expedițiilor prin coletărie, în momentul primirii mărfii de la căraș se va verifica numărul, identitatea și starea coletelor, iar în cazurile prevăzute de art. 29 lit. a și greutatea lor în raport cu actele de livrare și documentele de transport. În speță, s-a constatat că în momentul primirii coletelor de la căraș destinatară nu a procedat conform dispozițiilor legale susmenționate, ci a desfășurat coletele în depozitul său invitînd și un delegat neutru pentru întocmirea procesului verbal preliminar. De asemenea, s-a constatat că destinatară nu a procedat la verificarea cantității de marfă primită în raport de ambele elemente din actele de livrare și scrisoarea de trăsătură — număr de bucăți și greutate — cum avea obligația potrivit art. 36 din Regulament. Stabilirea greutății mărfii se impunea în speță cu atît mai mult cu cît la expediere această a fost determinată de căraș în momentul primirii mărfii la transport, iar la destinație s-au constatat lipsuri din conținutul coletelor. Cum, actul de constatare întocmit la destinație nu este opozabil furnizoarei, s-a considerat că refuzul de plată practicat de pîrta beneficiară este justificat. (Dec. P.A.S. 765/1982).

● **Transport de cereale. Pierderi pe parcurs. Răspundere.** Vagoanele tip F.A.D.S. folosite pentru transportul cerealelor nu pot garanta integritatea mărfii, deoarece, datorită trepidațiilor inerente pe timpul transportului este posibil ca materialul folosit pentru etanșare să cadă. Atît cărașul, care pune la dispoziție vagoane tip F.A.D.S. cît și expeditorul care acceptă să transporte marfa în astfel de vagoane, își asumă riscul eventualelor pierderi de marfă, prin scurgeri din conținut pe timpul transportului. În aceste condiții, s-a considerat că lipsurile produse pe timpul transportului, prin scurgeri din vagoane, urmează să fie suportate în mod egal de căraș și de expeditor. (Dec. 747/1982).

● **Transport auto. Penalități pentru nepunerea la dispoziția expeditorului a mijloacelor de transport.** Conform dispozițiilor art. 29 din Normele Metodologice de planificare și executare a transporturilor de mărfuri cu mijloace auto, aprobate prin H.C.M. nr. 425/1975, pentru transporturile la care capacitatea auto necesară și condițiile con-

crete de desfășurare a lor sînt cunoscute anticipat, în detaliu se poate înscrie în contract precizarea că la categoria respectivă de prestații nu se mai procedează la întocmirea programelor de transport lunare și eventual a lucrărilor de eșalonare pe săptămîni și a celor de programare pe zile. În asemenea cazuri în contract se arată concret, care din aceste lucrări nu se mai efectuează, anexa la contract completîndu-se cu eventualele date suplimentare necesare. În speță, în anexa II la contract s-au precizat elementele necesare pentru organizarea și desfășurarea transporturilor pe luna iunie 1981. Întreprinderea de transporturi auto a dovedit însă că beneficiara a dirijat autovehiculele puse la dispoziția sa, conform programului din luna iunie 1981, la alte locuri de încărcare decît cele prevăzute în program. În această situație contractul de transport nu mai poate fi executat în condițiile stabilite prin clauza specială, înscrisă în conformitate cu art. 29 din Normele metodologice. În consecință, în speță nu se mai pot aplica dispozițiile art. 89 lit. d din Normele metodologice referitoare la penalitățile stabilite prin anexa 7 la H.C.M. nr. 1381/1974 pentru anulările de capacitate în cazul nepunerii la dispoziție de către căraș a mijloacelor de transport potrivit programării zilnice. (Dec. P.A.S. 748/1982).

Financiar

● **Asigurări de stat. Acordarea despăgubirilor.** Potrivit art. 20 alin. 2 din Decretul 471/1971, privind asigurările de stat, în cazul procedurii evenimentelor asigurate, ADAS nu poate acorda despăgubiri decît atunci cînd unitatea agricolă asigurată nu și-a realizat producțiile planificate, care de altfel sînt prevăzute în mod expres în contractul de asigurare. În speță, în declarația pentru calcularea definitivă a primelor de asigurare a culturilor agricole, care face parte integrantă din contractul de asigurare, s-au prevăzut producțiile medii planificate pe ha care s-au asigurat pentru întreaga suprafață cultivată și nu pe ferme.

În aceste condiții, avînd în vedere faptul că reclamanta a realizat producțiile planificate pe ha la culturile calamitate, s-a considerat în mod întemeiat că nu este îndreptățită să mai pretindă despăgubiri de la ADAS. (Dec. 617/1982).

● **Acordarea sporului de preț la livrarea de sfeclă.** Potrivit dispozițiilor H.C.M. nr. 207/1964 și H.C.M. nr. 739/1964 unitățile producătoare care livrează cantități de sfeclă peste cantitatea contractată sînt îndreptățite să încaseze un spor de preț care variază în raport de procentul de depășire. Prin Instrucțiunile emise pentru aplicarea actelor normative susmenționate s-a stabilit că la calculul procentului de depășire a producției contractate se are în vedere cantitatea brută, respectiv cantitatea netă de sfeclă plus impuritățile. În acest sens sînt și precizările cuprinse în adresa Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare nr. 93914/1981.

Întrucît în speță cantitatea brută livrată a depășit cantitatea contractată s-a considerat că furnizoarea este îndreptățită să încaseze sporul de preț. (Dec. P.A.S. 896/1982).

● **Asigurări sociale. Angajare pensionar de invaliditate. Plata pensiei după apariția Legii nr. 3/1977.** În conformitate cu prevederile art. 55 din Instrucțiunile privind organizarea și recuperarea capacității de muncă, aprobate prin Ordinul Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale nr. 274/3.IV.1967, comisiile de expertiză medicală erau în drept să avizeze că invalizii de gradul I și II să poată presta anumite munci cu caracter de reconfortare pe o durată de 6 pînă la 12 luni, potrivit art. 59 din Legea nr. 27/1966, pensionarii respectivi fiind îndreptățiți să cumuleze pensia cu retribuiția pentru munca prestată. Potrivit Legii nr. 3/1977, intrată în vigoare la data de 1 Iulie 1977, pensionarii de invaliditate de gradul II nu mai pot cumula pensia cu retribuiția obținută prin prestarea unei munci de reconfortare. Astfel, la art. 88 din Legea nr. 3/1977 s-a prevăzut că pensionarii de invaliditate, care la intrarea

în vigoare a legii beneficiau atât de pensie cât și retribuție își mențin acest drept cât timp sînt încadrați în muncă, dar nu mai tîrziu de 31 decembrie 1977. În aceste condiții, unitatea de pensii are obligația să sisteze plata pensiei de invaliditate a pensionarilor încadrați în muncă după data de 1 ianuarie 1978. În cazul cînd nu s-a sistat plata pensiei, recuperarea sumelor plătite necuvenit se face în temeiul art. 84 alin. 2 din Legea nr. 3/1977, de la pensionari, pe baza deciziei date de organul de pensie, care constituie titlu executoriu. (Dec. P.A.S. 701/1982).

● **Contract de vânzare — cumpărare cu plata în rate.** Potrivit prevederilor H.C.M. nr. 1087/1969 și Instrucțiunilor M.C.I. nr. 147/1972 unitatea socialistă la care este încadrat cumpărătorul răspunde de neîndeplinirea obligației privind reținerea ratelor, înștiințarea creditorului după desfacerea contractului de muncă al cumpărătorului și comunicarea contractului de vânzare-cumpărare la unitatea socialistă la care s-a transferat cumpărătorul. Conform art. 18 din Instrucțiunile susmenționate unitatea socialistă vânzătoare este îndreptățită să urmărească persoana fizică pentru neplata ratelor scadente, pe baza contractului de vânzare-cumpărare, are valoarea unui titlu executoriu.

În cazul în care plata ratelor scadente nu se poate face prin rețineri pe statele de plată și dacă cumpărătorul nu plătește ratele, unitatea socialistă vânzătoare îl poate urmări silit pentru plata sumelor datorate, în baza contractului de vânzare-cumpărare. În speță, unitatea vânzătoare, neprimind ratele lunare și fiind înștiințată asupra imposibilității reținerii acestora, a instituit procedura executării silite, aplicînd sechestrul asigurator pe bunurile ce formau obiectul contractului de vânzare-cumpărare. În aceste condiții, unitatea socialistă la care era angajat cumpărătorul de mărfuri cu plata în rate nu mai poate fi ținută răspunzătoare pentru nereținerea ratelor, deoarece unitatea socialistă are posibilitatea să-și recupereze dauna pe calea executării silite. (Dec. P.A.S. 702/1982).

● **Lucrări de proiectare executate. Investiție sistată. Consecințe.** Potrivit pct. 42 din Instrucțiunile de aplicare a Regulamentului privind contractul de proiectare aprobat prin H.C.M. nr. 1002/1964 plata prețului documentației elaborate în baza unor rapoarturi de antrepriză intervenite între antreprenorul de specialitate, pe baza documentelor de plată întocmite de proiectantul de specialitate, semnate și de către proiectantul general. În conformitate cu prevederile art. 19 din Regulamentul privind contractul de proiectare obligația plății documentațiilor aferente unor investiții a căror execuție este sistată din dispoziția organului de planificare competent, incumbă beneficiarului de investiții. (Dec. P.A.S. 641/1982).

Repartiții — încheierea contractelor

● **Produs supus repartizării centralizat, refuz de contractare. Momentul încheierii.** Potrivit art. 23 din Legea contractelor economice nr. 71/1969, modificată și completată prin Legea 3/1979 clauzele prin care se încalcă prevederile legale, sînt nule, urmînd a fi înlocuite cu prevederile corespunzătoare legii, contractul este nul în întregime numai dacă înlocuirea clauzei nule nu este posibilă. Dacă părțile au stabilit termenele de livrare nesocotind prevederile actului de planificare, nu intervine în mod automat nulitatea contractului, ci acestea se înlocuiesc de drept cu cele prevăzute în actul de planificare. Această soluție are rolul să sporească răspunderea unităților socialiste pentru îndeplinirea sarcinilor de plan izvorite din planul unic de dezvoltare economico-socială. De altfel, în acest sens sînt și prevederile art. 28 din Legea contractelor economice potrivit cărora modificarea contractului prin acordul părților nu se poate face dacă privește elementele cuprinse în balanțele materiale și în repartiții. De unde re-

zultă că încheierea contractului, nu se poate face decît cu respectarea elementelor cuprinse în repartiție, inclusiv termenele de livrare, în scopul realizării principiului unității dintre plan și contract, în vederea îndeplinirii obiectivelor planului de stat. În ceea ce privește momentul în care neînțelegerea privește refuzul de a contracta, cum a fost cazul în speță, data încheierii contractului este data hotărîrii de obligare la contractare, indiferent dacă ulterior părțile perfectează sau nu contractul în forma prevăzută de lege (art. 26 din Legea 71/1969). (Dec. P.A.S. 650/1982).

● **Produs repartizat. Lipsă repartiție. Consecințe.** Potrivit dispozițiilor art. 3 din H.C.M. nr. 1270/1975 privind aprobarea produselor pentru care se elaborează balanțe, coordonatorii și competențele de aprobare a balanțelor materiale, cu modificările aprobate prin H.C.M. nr. 264/1977, coordonatorii de balanțe sînt obligați să emită repartiții pentru toate produsele din nomenclatorul prevăzut la art. 1, fiind interzisă, între unitățile socialiste, vânzarea și cumpărarea produselor fără repartiții. În cazul în care părțile încheie un contract pentru furnizarea unor produse supuse repartizării centralizate, fără ca la baza acestuia să existe o repartiție emisă de organul competent, contractul este nul. În speță, contractul s-a încheiat fără a exista o repartiție emisă de organul competent deși utilajul contractat făcea parte din categoria produselor supuse repartizării centralizate. În această situație, s-a constatat că este nul contractul și că nu există temei pentru acordarea penalităților de nelivrare pretinse de reclamantă. (Dec. P.A.S. 609/1982).

Puterea lucrului judecat. Condiții

Potrivit dispozițiilor art. 1201 C. civil aplicabil și în procedura arbitrală potrivit art. 71 din Regulile procedurii arbitrale „este lucru judecat atunci cînd o a doua cerere în judecată are același obiect, este întemeiată pe aceeași cauză și este între aceleași părți, făcută de ele și contra lor în aceeași calitate”.

Puterea lucrului judecat face cu neputință purtarea unui nou litigiu între aceleași părți avînd același obiect și aceeași cauză.

În speță, constatîndu-se că nu sînt îndeplinite condițiile cerute de lege s-a respins excepția de lucru judecat invocată de pîrită. (Dec. P.A.S. 626/1982).

● **Furnizare de energie electrică. Depășirea cantității repartizate. Stabilită depășirii. Răspundere.** Potrivit Decretului nr. 392/1980 — anexa II pct. 4, consumatorii sînt obligați să se încadreze în cantitatea de energie electrică contractată lunar și să recupereze eventualele depășiri în luna următoare. Pentru depășiri față de prevederile din contract, întreprinderea furnizoare aplică majorări de 200% lunar sau trimestrial (în funcție de periodicitatea de citire a contoarelor) la valoarea energiei electrice facturate; aceste majorări se includ în valoarea energiei electrice livrate. Față de precizarea făcută de legiuitor, potrivit căreia majorările de 200% se includ în valoarea energiei electrice și față de faptul că dispoziția legală susmenționată este cuprinsă în anexa II la Decretul nr. 392/1980 prin care s-au stabilit prețurile pentru energia electrică, rezultă că majorarea tarifară reprezintă în realitate un preț majorat, care se datorează indiferent dacă s-a încheiat sau nu contract. Stabilită depășirii se face în raport cu titularul de repartiție, avîndu-se în vedere consumul rezultat din însumarea tuturor punctelor de consum ale acesteia. (Dec. P.A.S. 855/1982).

● **Lipsă repartiție. Consecințe.** Potrivit art. 4 din Legea nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 contractele economice dintre unitățile socialiste se încheie pe baza sarcinilor stabilite în planul cincinal. Contractul încheiat pentru livrarea de produse ce se repartizează centralizat, fără a exista repartiție, este lovit de nulitate. În această situație nu există temei pentru acordarea penalităților de întîrziere și în livrare. (Dec. P.A.S. nr. 625/1982).

● **Contract economic. Rezolvarea neînțelegerilor precontractuale. Consecințe.** Potrivit art. 26 al. 3 din legea contractelor economice rezolvarea neînțelegerilor precontractuale de către organul competent se materializează într-o hotărâre. Hotărârile date în rezolvarea neînțelegerilor ivite cu prilejul încheierii contractului face parte din contract pe data cind a fost încheiat. În cazul în care organul competent a rezolvat o neînțelegere privind refuzul de a contracta, hotărârea ține loc de contract pînă la perfectarea acestuia de către părți (art. 26 alin. 2 din Legea contractelor economice). În speță, fiind vorba de un refuz de contractare, hotărârea pronunțată de organele tutelare ale părților, ține loc de contract de la data pronunțării acesteia, în raport de care părțile răspund pentru neexecutarea obligațiilor contractuale. (Dec. PAS nr. 636/1982).

● **Prestații de servicii efectuate de o unitate cooperativă — Preț aplicabil.** Potrivit art. 141 din legea nr. 19/1971, republicată, organizațiilor cooperatiste vînd produse și prestează serviciile la prețuri și tarife de invoială. Prețurile și tarifele de invoială practicate de organizațiile cooperatiste agricole, pentru produsele rezultate din prelucrări industriale, construcții, prestări de servicii și alte activități neagricole, se determină pe baza normativelor date de Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție, cu acordul Comitetului de Stat pentru Prețuri. În speță, la cererea Arbitrajului, UNCAP a precizat că prestația se putea efectua la preț de invoială și că tariful acestuia se stabilește conform metodologiei cuprinse în normele elaborate de UNCAP cu avizul Comitetului de Stat pentru Prețuri nr. 7762/2.XI.1981. În consecință, s-a considerat că pentru prestațiile executate unitatea agricolă cooperativă a aplicat în mod legal prețul de invoială. (Dec. PAS 634/1982).

● **Contract economic semnat de beneficiar cu obiecțiuni. Nesoluționarea obiecțiunilor. Întîrzierea folosirii produselor solicitate de beneficiar prin obiecțiuni. Consecințe.** Părțile în litigiu au încheiat, în baza repartițiilor emise de organele competente un contract economic pentru livrarea panourilor mari din beton armat. Prin repartiție nu s-a precizat cu ce fel de termoizolații vor fi executate panourile. Furnizorul a propus, prin proiectul de contract, executarea izolației termice cu vată minerală. Beneficiarul a formulat obiecțiuni la contract solicitînd ca termoizolația să fie executată în trei variante: polistiren, vată minerală sau combinarea acestora. Aceste obiecțiuni nu au fost soluționate la nivelul părților contractante și organelor tutelare ale acestora. Prin adresa Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe nr. 403802/7 mai 1980 s-a interzis utilizarea vatei minerale și polistirenului expandat cu începere de la 1 mai 1980, urmînd să se comunice furnizorilor sistarea fabricației de panouri mari izolate cu polistiren și vată minerală peste cantitățile necesare terminării locuințelor în curs de execuție la 1 mai 1980. Față de interdicția folosirii vatei minerale și polistirenului expandat pentru izolarea termică a panourilor, intervenită în cadrul anului de plan, rezultă că obiecțiunile formulate de beneficiar au rămas fără obiect. În aceste condiții, s-a considerat că livrarea panourilor executate de furnizor cu izolație termică, executate cu polistirenul și vata minerală existentă în stoc pînă la data sistării situației atestată de organul său tutelare, este contractuală. (Dec. PAS 899/1982).

● **Comandă confirmată în scris — formă simplificată de contractare. Condiții.** Conform art. 24 alin. 3 din Legea contractelor economice nr. 71/1969 modificată și completată prin Legea nr. 3/1979, comanda confirmată în scris, în termenul prevăzut de lege, echivalează cu contract încheiat. Pentru a angaja unitatea furnizoare și pentru a se încheia contractul economic, confirmarea comenzii trebuie să fie totală și fără rezerve sau condiții, întrucît numai în acest caz se poate realiza acordul de voință al părților. De asemenea, ea trebuie făcută fără propuneri de modi-

ficare sau completare a clauzelor din comandă. Ca atare, existența unor eventuale neconcordanțe între solicitările beneficiarului, exprimate în comandă și posibilitățile de livrare ale furnizorului, trebuie să-l determine pe acesta din urmă să întocmească proiect de contract pe care să-l trimită spre semnare beneficiarului. În speță, furnizorul a confirmat comanda, însă în alte condiții decît cele cerute de beneficiar. În această situație, s-a reținut că furnizorul nu a confirmat întocmai comanda și nu a emis nici proiect de contract, astfel că între părți nu s-au stabilit raporturi contractuale. În consecință, nu sînt aplicabile sancțiunile prevăzute de Legea contractelor economice. (Dec. PAS 801/1982).

Eug. POPA

Consilier la Arbitrajul de Stat Central

contract economic

Efectele modificării contractului economic

În temeiul art. 29 din Legea nr. 71/1969, dacă prin acordul unităților socialiste se aduc schimbări în clauzele contractelor încheiate, „partea care a solicitat modificarea suportă consecințele patrimoniale ce decurg din aceasta, potrivit legii”. Prevederea legală menționată se referă în mod expres la schimbarea acelor clauze care au fost stabilite exclusiv prin acordul de voință al părților, situație în care una din părți urmează să se adreseze celelalte. În alte situații, interesul uneia din părți, factorii noi ce apar în activitatea sa pot determina cerința schimbării unor clauze din contract al căror conținut rezultă din repartiție. Pentru aceste situații devin aplicabile prevederile art. 111 din Legea nr. 14/1971 prin care pentru prevenirea formării de stocuri disponibile sau fără mișcare, cînd se realizează economii de materiale, se folosesc înlocuitori, apar schimbări în structura producției ș.a. — unitățile interesate pot iniția modificarea sau adaptarea contractelor, adresîndu-se în prealabil organelor competente, potrivit legii.

După cum rezultă — uneori, se pot iniția și schimbările unor clauze prestabilite, în interesul uneia din părți, folosindu-se în prealabil, procedura adaptării. Pornindu-se, de asemenea, de la interesul uneia din părți, aceea care inițiază adaptarea, pentru identitate de rațiune, urmează să suporte efectele prevăzute de art. 29 din Legea nr. 71/1969. Cînd apar situații noi în activitatea uneia din părți, aceasta poate iniția deci și schimbarea unor clauze contractuale prestabilite prin actul de planificare, folosind procedura corespunzătoare. Se ajunge astfel la restructurări ale contractului, în urma modificării repartiției prin inițiativa și datorită interesului uneia din părți. După cum rezultă, criteriul principal în temeiul căruia se suportă consecințele schimbării unor prevederi contractuale este inițiativa schimbării unor clauze, nu procedura utilizată. Nu se include însă în noțiunea de modificare completarea contractului prin trîmbarea specificațiilor și a altor elemente necesare executării în temeiul art. 17 din Legea contractelor economice. În situația menționată, unitatea furnizoare nu începe pînă la primirea specificațiilor realizarea produselor și, prin urmare, nu poate avea cheltuieli pe care să le recupereze de la beneficiar.

Legea se referă la consecințele patrimoniale ce „decurg” din modificare. Prin formularea utilizată se cuprind cheltuielile efectuate pînă în momentul acceptării modificării care nu se pot mai regăsi în produsul finit ori lucrarea realizată — precum și acele cheltuieli determinate de mo-

dul în care se va executa contractul potrivit clauzelor reformulate. Totuși, partea care a solicitat modificarea nu va suporta cheltuielile suplimentare ale celeilalte părți dacă sînt alte mijloace de recuperare. Unitatea beneficiară de pildă, solicită un alt sortiment, deosebit de cel inițial prevăzut în contract, care implică un consum sporit de materie primă. Dacă noul sortiment are alt preț de livrare, unitatea beneficiară nu are obligația să suporte valoarea materiei prime, a materialelor consumate în plus. Soluția este similară și pentru decalarea termenului la cererea unității beneficiare. Pentru produsele al căror preț este diferențiat pe sezoane — potrivit art. 3 din Legea nr. 19/1971 — schimbarea termenului de livrare poate determina și aplicarea altui preț. Cheltuielile unității furnizoare legate de depozitarea, conservarea produselor se vor recupera prin prețul superior aplicabil. Dimpotrivă, dacă prin noul termen propus de beneficiar se ajunge într-un sezon (perioadă) în care se aplică pentru produsele livrate un preț sau mic, apare obligația de a i se acoperi unității furnizoare cheltuielile cu depozitarea, conservarea ori paza produselor.

Consecințele patrimoniale supuse acoperirii trebuie dovedite concret, implicînd și un raport de cauzalitate față de noile clauze introduse în contract. Recuperarea cheltuielilor de depozitare, de pildă, impune unității furnizoare obligația dovedirii existenței produselor la termenul contractual inițial stabilit. De asemenea, dacă unitatea furnizoare pretinde că, prin decalarea livrării a întârziat restituirea unui credit, urmează să se analizeze în ce mod schimbările survenite în contractul de livrare au influențat îndeplinirea obligației de restituire către bancă.

Întinderea obligațiilor părții care solicită modificarea se apreciază „potrivit legii”. Rezultă că, se vor folosi prețurile legale pentru materiile prime consumate, normele referitoare la retribuții pentru executarea noilor lucrări etc. Se exclud însă, prejudiciile pe care unitatea căreia i s-a solicitat modificarea le putea evita în temeiul principiului colaborării. De aici decurge obligația unității executante de a găsi soluții mai ieftine, de refolosire a unor materiale în legătură cu realizarea schimbărilor din contract.

Acoperirea consecințelor patrimoniale ale modificării nu se întemeiază pe răspunderea contractuală. În consecință, în această situație nu are vreo semnificație dacă unitatea solicitantă putea sau nu să prevadă prejudiciile pe care le-ar produce celeilalte părți prin propunerile sale. Din această trăsătură decurge cerința practică a modificării contractului prin acordul expres, stabilit între părți. Astfel, partea solicitantă poate să cunoască ce cheltuieli va avea de acoperit în urma propunerilor făcute. De aici rezultă posibilitatea de a opta între modificare cu consecințele patrimoniale corespunzătoare și menținerea contractului așa cum a fost încheiat. Soluția rezultă și din dispozițiile Legii contractelor economice prin care se prevede că modificarea se realizează în formă scrisă (art. 24) ceea ce implică un acord expres, nu implicit; părțile de comun acord „stabilesc modificări” (art. 29) — de unde rezultă desfășurarea unor acțiuni. Prin această procedură a modificării se poate distinge modificarea de simpla schimbare a termenelor de livrare în temeiul art. 40 din Legea nr. 71/1969.

Pe lângă consecințele patrimoniale, modificarea poate influența și executarea contractului în ansamblu. Dacă prin modificările solicitate, de pildă, s-a întrerupt activitatea furnizorului, acesta nu va mai răspunde pentru întârziere față de termenul prevăzut în contract. (Decizia P.A.S. nr. 1171/1981). Bineînțeles, întârzierea trebuie să fie determinată în mod concret și în limitele necesare pregătirii realizării unui nou sortiment ori a lucrărilor suplimentare ce-ru de unitatea beneficiară.

M. PASCU

Raporturi contractuale interne

IV. Contractele economice privind investițiile

Față de importanța pe care o prezintă activitatea de investiții, în acest număr prezentăm principalele aspecte privind contractarea în acest domeniu.

1. Regimul juridic al investițiilor

Activitatea de investiții — amplu și complex proces de transformare calitativă a resurselor materiale, financiare și de muncă, în mijloace fixe —, pe planul dreptului economic, a căpătat o completă și unitară reglementare, a cărei prezentare de ansamblu facilitează cunoașterea regulilor de formare a raporturilor juridice în acest domeniu economic.

a) **Cadrul legislativ.** Planificarea, organizarea, finanțarea și realizarea activității de investiții este reglementată de următoarele acte normative care, în ansamblul lor, constituie dreptul economic în acest domeniu: Legea investițiilor (nr. 9/1980); Legea finanțelor (nr. 9/1972); Legea privind asigurarea durabilității, siguranței în exploatare, funcționalității și calității construcțiilor (nr. 8/1977); la aceste acte normative se adaugă normele de drept comun prin Legea contractelor economice (nr. 71/1969).

b) **Planificarea investițiilor.** Potrivit Legii nr. 9/1980, „planul de investiții, parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economico-socială, cuprinde toate obiectivele și cheltuielile de investiții, precum și mijloacele de realizare a acestora” (art. 7), materializîndu-se prin:

— planul cincinal de investiții, care se elaborează de către Consiliul de Miniștri, „în conformitate cu directivele congreselor și conferințelor naționale ale Partidului Comunist Român” (art. 11);

— planul anual de investiții, în care se concretizează și se actualizează prevederile anuale înscrise în planul cincinal.

Potrivit art. 17 din Legea citată, înscrierea în planul anual al obiectivelor de investiții se face pe baza notelor de comandă aprobate pentru obiectivele care se aprobă prin decret prezidențial, iar pentru celelalte note de comandă care intră în competența de aprobare a altor organe, în baza principalilor indicatori tehnico-economici din respectivele note de comandă, aprobați prin decret prezidențial.

Așadar, la baza planificării investițiilor stă o riguroasă documentare tehnico-economică, care este constituită, în principal, din **nota de comandă**, urmată de **proiectul de execuție**.

c) **Nota de comandă este documentul care stabilește elementele esențiale ale investiției:** capacitatea, exprimată în unități fizice; necesitatea; eficiența economică și indicatorii tehnico-economici limită ai obiectivului de investiții (comparativ cu obiective similare, cu performanțe ridicate din țară și străinătate); tehnologia; profilul de producție; calitatea și caracteristicile produselor; durata și etapele de realizare; amplasamentul; natura combustibililor folosiți; modul de asigurare a materiilor prime, combustibililor și energiei; modul de comercializare a produselor (la intern și la export); limita maximă a consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibili și energie, stabilite pe baze de norme; cooperări în zonă; elemente și indici de plan general. Tot prin nota de comandă se precizează proiectele tip de construcții sau, după caz, capacitatea modul ce urmează să fie folosită.

După ce notele de comandă au fost legal avizate, se aprobă:

— prin decret prezidențial, pentru investițiile importante (în industria extractivă peste 70, iar celelalte ramuri industriale peste 50 milioane lei);

— de către ministere, organe centrale și comitete executive ale consiliilor populare județene, pentru investiții sub platformele de mai sus;

— de către centrale și întreprinderi, pentru investiții a căror aprobare intră în competența lor.

d) **Listele de investiții.** Pentru obiectivele de investiții a căror notă de comandă nu se aprobă prin decret prezidențial se întocmesc liste de investiții care cuprind principalii indicatori tehnico-economici ai investițiilor respective; aceste liste se întocmesc în baza notelor de comandă elaborate și se prezintă de Consiliul de Miniștri spre aprobare prin decret prezidențial.

e) **Proiectul de execuție.** În baza notelor de comandă, se detaliază tehnic, respectiv se concretizează prin soluții adecvate elementele investiției; potrivit actului normativ adaptarea soluțiilor prin proiectul de execuție trebuie să asigure îmbunătățirea indicatorilor tehnico-economici din nota de comandă. În cazul în care investiția urmează să se realizeze pe bază de modul, se folosește proiectul de execuție al modului respectiv.

Legea investițiilor, la art. 41, face precizarea importantă, potrivit căreia proiectele de execuție se definitivează numai după aprobarea notelor de comandă și a listelor de investiții.

Proiectele de execuție pentru notele de comandă aprobate prin decret prezidențial se aprobă de către Consiliul de Miniștri. Celelalte proiecte de execuție se aprobă de către ministere, organe centrale, consilii populare județene, centrale sau întreprinderi, potrivit competențelor pe care le au.

f) **Categoriile de contracte utilizate — părți contractante.** Complexitatea acestei activități obligă pe beneficiarul unei investiții să încheie mai multe categorii de contracte și anume:

— **contract de executare a notelor de comandă și a proiectului de execuție,** se încheie cu proiectantul general, nominalizat prin planul de investiții, care este o unitate de cercetare științifică, inginerie tehnologică și de proiectare;

— **contracte de antrepriză (construcții-montaj),** se încheie cu antreprenorul general și, în anumite cazuri, cu antreprenorii de specialitate, nominalizați prin planul de investiții;

— **contract de livrări complexe (utilaje, echipamente, instalații și linii tehnologice),** se încheie cu furnizorul general, de asemenea, nominalizat prin planul de investiții;

— **contracte de livrări pentru diverse produse** ce revin ca sarcină beneficiarului să le procure și care se încheie, de regulă, cu furnizorii indicați de coordonatorii de bilanț, prin repartițiile pe care le emit.

g) **Deschiderea finanțării investițiilor.** Legat de încheierea contractelor se impune să subliniem o caracteristică a acestora, rezultată din art. 86(2) al Legii investițiilor, care prevede că „sînt interzise angajarea de cheltuieli, contractarea de lucrări ori de livrări pentru investiții, indiferent de natura, volumul sau sursa de finanțare din care se suportă, dacă investiția nu a fost înscrisă în planul național unic de dezvoltare economico-socială, nu are resursele asigurate potrivit bugetului de venituri și cheltuieli, și, după caz, nu are asigurată documentația prevăzută de lege”. Potrivit aceluiași act normativ, aprobarea deschiderii finanțării și a începerii execuției se dă de către:

— **Consiliul de Miniștri,** pentru obiectivele de investiții ale căror proiecte de execuție se aprobă prin decret prezidențial sau de către Consiliul de Miniștri, ministere, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare județene;

— **Consiliul de coordonare a activității de investiții,** pentru obiectivele de investiții ale căror proiecte de execuție se aprobă de către centrale și întreprinderi.

În continuare, același text prevede că „este interzisă începerea de lucrări, respectiv efectuarea de cheltuieli, înainte ca băncile să fi comunicat admiterea la finanțare”.

Așadar, pentru încheierea contractelor pentru investiții este necesar ca obiectivul investiției să fie înscris în planul de investiții, iar pentru începerea lucrărilor să fie deschisă finanțarea. Ne luarea în seamă a acestei condiții de către furnizorii sau prestatorii de servicii și lucrări, potrivit practicii constante a arbitrajului de stat, are drept consecință neplata prețului.

2. Contracte economice de cercetare, inginerie tehnologică și proiectare

Cum procedura de încheiere a contractelor economice a fost prezentată în secțiunea 2.2 a acestui capitol, în cele ce urmează vom expune unele aspecte privind tipurile de contracte după obiect, subcontractarea, termenele de execuție, obligațiunea proiectantului general ș.a.

a) **Tipuri de contracte după obiect.** Natura și complexitatea diferențiată a obiectului, realizarea lor în perioade diferite și, uneori, modul de finanțare determină încheierea de unitățile de cercetare științifică, inginerie tehnologică și de proiectare, cu beneficiarii de investiții, a mai multor tipuri de contracte:

— contracte de executare de note de comenzi;

— contracte pentru proiecte de executare, pe bază de note de comandă;

— contracte pentru proiecte de detalii și devize de execuție pe obiecte.

În continuare ne vom opri numai asupra unor aspecte privind contractul de proiecte de execuție și de detalii și devize de execuție pe obiecte.

b) **Subcontractarea.** Complexitatea activității de inginerie tehnologică și proiectare a condus la o profundă specializare; ca urmare, prin Legea investițiilor, art. 45(3), se prevede că „pentru elaborarea unor părți de documentații tehnico-economice și de proiect, care se încadrează în profilul altor unități de proiectare, proiectantul general va încheia contracte cu unitățile de proiectare ce îndeplinesc funcția de proiectanți de specialitate. Proiectanții de specialitate au obligația să încheie contracte de proiectare pentru lucrările care se încadrează în profilul lor de activitate, cu termene de predare corelate cu termenul final stabilit prin contractul încheiat între proiectantul general și beneficiarul investiției și răspund de soluțiile ce le adoptă”.

În continuare, același text de lege, la alin. final, prevede că „proiectantul general poate contracta cu unitatea de construcții-montaj elaborarea unor părți din proiectele de execuție precum și detalii și devize de execuție; în acest caz, unitatea de construcții-montaj are funcția de proiectant de specialitate pentru lucrările de proiectare contractate”.

c) **Obiectul contractului de proiect de execuție.** Obiectul contractului de realizarea proiectului de execuție rezultă din definiția dată de Legea investițiilor. „Proiectul de execuție este documentația care detaliază tehnic, aprofundează și concretizează, prin soluții, elemente din nota de comandă”.

Conținutul concret al obiectului, evident, se stabilește prin contract. Oricare ar fi clauzele contractului, Legea investițiilor prevede, la art. 29, că pe parcursul elaborării proiectului de execuție, proiectantul general întocmește, împreună cu factorii ce participă la realizarea investiției, următoarele documente pe care le prezintă o dată cu proiectul de execuție:

— **graficul de eșalonare a investiției,** care stabilește etapizarea execuției lucrărilor de construcții-montaj și efectuării probelor tehnologice, în concordanță cu duratele și cu termenele de punere în funcțiune a capacităților planificate;

— **graficele de livrare a utilajelor,** prin care se stabilesc termenele de livrare a mașinilor, utilajelor, echipamentelor, instalațiilor și liniilor tehnologice în concordanță cu graficul de eșalonare a investiției;

— **graficul de asigurare a forței de muncă,** care stabilește modul și perioada de recrutare și pregătire a personalului necesar beneficiarului în vederea exploatarea normală a capacităților;

— **graficul de realizare a principalilor indicatori tehnico-economici,** producția, productivitatea muncii, costurile și beneficiul;

— **programul de urmărire a comportării în timp a obiectelor de construcții stabilite de proiectant și beneficiar;**

— documentațiile pentru obținerea și eliberarea terenului necesar obiectivului de investiții și organizării de șantier și alte documentații necesare obținerii acordurilor și aprobărilor prevăzute de lege.

d) **Obiectul contractului de detalii și devize de execuție pe obiective.** Obiectul acestui tip de contract este clar formulat prin Legea investițiilor, la art. 34(1) și anume: „Detaliile și devizele de execuție pe obiecte se elaborează pentru adaptarea la teren a proiectelor tip și pentru obiectele unicate prevăzute în nota de comandă, în strictă concordanță cu soluțiile și prevederile din proiectul de execuție aprobat. Lucrările de construcții-montaj se execută pe baza proiectelor tip și proiectelor de execuție, cu precizările din detaliile de execuție și se decontează pe baza devizelor de execuție. Detaliile și devizele de execuție se elaborează de unitățile de cercetare științifică, inginerie tehnologică și de proiectare și se aprobă de organul de conducere colectivă al beneficiarului de investiții care răspunde, împreună cu proiectantul, de respectarea prevederilor din proiectele de execuție aprobate”.

Același text face precizarea că la elaborarea detaliilor și devizelor de execuție, unitatea de cercetare științifică, inginerie tehnologică și de proiectare împreună cu beneficiarul investiției și antreprenorul general pot renunța la unele obiecte sau pot comasa obiecte prevăzute în proiectul de execuție, în cazul în care prin aceasta se mențin sau se îmbunătățesc indicatorii tehnico-economici, funcționalitatea, condițiile de lucru și de exploatare, se respectă măsurile de tehnică a securității muncii, de igienă, de pază contra incendiilor, de gospodărire a apelor și de protecție a mediului înconjurător.

e) **Obligații legale ale proiectantului general.** Pe lângă clauzele înscrise de părțile contractante cu privire la obiect, termene de execuție etc., Legea investițiilor prevede unele obligații care revin proiectantului general, definindu-le ca „atribuții principale” și anume:

— să asigure concepția de ansamblu a obiectivelor proiectate, răspunzând de nivelul indicatorilor tehnico-economici, de posibilitatea atingerii acestora, de eficiența economică a capacităților și obiectivelor ce le proiectează, de soluțiile adoptate, de aplicarea directivelor și prescripțiilor tehnice și economice;

— să adopte tehnologii, utilaje, echipamente, instalații și linii tehnologice moderne, în principal tipizate, care să asigure un randament sporit, productivitate a muncii ridicată și consumuri energetice reduse;

— să stabilească, împreună cu unitățile de construcții-montaj, soluții raționale de plan general și cele mai noi și mai eficiente soluții constructive, care să asigure rezistența, stabilitatea și siguranța în exploatare, reducerea consumurilor de materiale, combustibili și energie, precum și a duratelor de execuție;

— să asigure asistența tehnică pe durata execuției lucrărilor de construcții-montaj, în perioada de efectuare a probelor tehnologice și la punerea în funcțiune a capacităților, precum și în etapele de realizare a indicatorilor tehnico-economici aprobați.

f) **Termenele de execuție.** Cu privire la acest aspect al contractului, Legea investițiilor, art. 48, prevede că predarea către unitățile de construcții-montaj a detaliilor și devizelor de execuție pentru întregul volum de construcții-montaj prevăzut în plan se va asigura în ordinea tehnologică de execuție a lucrărilor stabilite în graficele de eșalonare a investițiilor, în următoarele termene:

— până cel mai târziu la sfârșitul semestrului I al anului anterior celui din plan, pentru obiectivele de investiții care continuă din anul precedent;

— cu cel puțin 6 luni înainte de data începerii execuției lucrărilor pentru obiectivele noi de investiții.

3. Contracte de antrepriză pentru construcții-montaj

Tratarea exhaustivă a acestei categorii de contracte nu este posibilă în spațiul limitat refuzat; ca urmare, făcând trimitere la principiile referitoare la încheiere — secțiunea 2.2 —, în cele ce urmează ne vom limita la selectarea principalelor probleme pe care le ridică și care privesc, deosebi, pe ingineri și economiști.

a) **Tipuri de contracte după obiect.** În funcție de complexitatea lucrărilor de investiții ce urmează a fi efectuate pentru realizarea obiectivului prevăzut în plan, beneficiarii pot încheia:

— contract general de antrepriză cu antreprenorul general nominal prin planul de investiții și care este o întreprindere de construcții-montaj;

— contract de antrepriză de specialitate, numai pentru o parte din lucrări pe care le execută antreprenorul de specialitate, de asemenea, indicat prin planul de investiții.

Evident, un anumit obiectiv de investiții poate fi realizat numai de către antreprenorul general, precum și de către acesta și mai mulți antreprenori de specialitate.

b) **Subantrepriza.** Antreprenorul general este definit de Legea investițiilor ca fiind unitatea de construcții-montaj care are sarcina să asigure realizarea lucrărilor de construcții-montaj ale unui obiectiv de investiții conform sarcinilor de plan, pe bază de contract general de antrepriză, încheiat cu beneficiarul de investiții.

Pentru executarea unor lucrări sau părți din lucrări care nu sînt în profilul lor, legea citată prevede posibilitatea ca antreprenorii generali să încheie contracte cu subantreprenorii aflați în subordinea aceluiași organ ierarhic superior.

Pentru realizarea la timp a investiției, termenele din contractele de subantrepriză trebuie să fie corelate cu termenele prevăzute în graficul de eșalonare a investiției și în contractele încheiate cu beneficiarii de investiții.

Evident, antreprenorul general are atât răspunderea execuției lucrărilor prin forțe proprii, cât și coordonarea acestora ce se realizează prin subantreprenori; revine ca obligație a antreprenorului general predarea lucrărilor în termenele din contract, în conformitate cu prevederile documentațiilor tehnico-economice.

c) **Obligațiile beneficiarilor.** Legea investițiilor la art. 55, prevede că „pentru desfășurarea normală a execuției pe șantiere, beneficiarii au obligația să asigure — la termenele și în condițiile prevăzute în grafice și în contracte — predarea amplasamentelor, proiectului, detaliilor și devizelor de execuție, utilajelor și materialelor ce cad în sarcina lor, finanțarea și decontarea lucrărilor executate și celelalte condiții stabilite de lege”.

Formularea concisă și clară din textul citat face inutilă orice comentare; subliniem totuși că în cadrul contractelor de antrepriză aceste obligații se detaliază, iar pentru începerea lucrărilor revine ca sarcină beneficiarului să facă dovada deschiderii finanțării.

d) **Obligațiile antreprenorilor.** La formularea clauzelor din contractul de antrepriză privind obligațiile antreprenorilor este necesar să se aibă în vedere principalele atribuții stabilite prin Legea investițiilor, în sarcina acestora și anume:

— să colaboreze, pe parcursul elaborării proiectelor, detaliilor și devizelor de execuție, cu unitățile de cercetare științifică, inginerie tehnologică și de proiectare, și cu beneficiarul de investiții la stabilirea soluțiilor constructive, a tehnologiilor de execuție, a soluțiilor pentru organizarea șantierului, precum și la elaborarea graficelor de eșalonare a investițiilor;

— să detalieze proiectul de organizare a șantierului ce îi revine ca sarcină pe baza proiectului de execuție, asigurând folosirea judicioasă a mijloacelor prevăzute în acest scop;

— să execute lucrările de construcții-montaj în conformitate cu graficul de eșalonare a investiției, cu obligațiile asumate prin contracte, cu respectarea soluțiilor construc-

tive aprobate prin documentațiile tehnico-economice, a normelor și normativelor de construcții și în condiții de calitate.

În plus, pentru unitățile care execută montajul utilajelor tehnologice, legea prevede obligația să efectueze probele mecanice — înainte, în cursul sau după terminarea montajului — potrivit instrucțiunilor de montaj, prescripțiilor tehnice și prevederilor înscrise în documentațiile tehnico-economice. De asemenea, au obligația să efectueze rodajul mecanic în gol, cu funcționarea utilajelor tehnologice, pe durata stabilită de furnizori sau prin prescripții tehnice, pentru verificarea funcționării organelor componente ale utilajelor în mișcare și asigurarea regimului de funcționare stabilit prin condițiile tehnice ale utilajelor.

e) **Recepția.** Față de importanța pe care o au investițiile, recepția obiectivelor nu este lăsată în sarcina exclusivă a beneficiarilor, ci urmează o procedură special instituită prin Legea investițiilor, secțiunea 5.

Președintele comisiei de recepție pentru obiective de investiții de importanță deosebită se numește dintre cadrele cu funcții de conducere din ministere, alte organe centrale sau locale ale administrației de stat, iar în componența comisiei se numesc oameni de știință, ingineri, maștri și muncitori de înaltă calificare, dintre cei care formează nucleul de bază al personalului ce preia obiectul de investiții spre exploatare, precum și alți specialiști. Din comisia de recepție nu pot face parte membrii colectivului de proiectare, de execuție, dirigenții lucrărilor, reprezentanții furnizorilor de utilaje și personalul ministerelor, celorlalte organe centrale și locale, centralelor precum și al beneficiarului de investiții, care au participat direct la realizarea obiectivului.

Numirea comisiei de recepție pentru obiectivele de investiții ale căror proiecte de execuție se aprobă prin decret prezidențial, se face de către Consiliul de Miniștri. Pentru celelalte obiective, comisia de recepție se numește de organul care a aprobat proiectul de execuție.

Complexitatea lucrărilor de investiții face necesară recepția lor în mai multe etape.

Prima etapă este recepția lucrărilor de construcții-montaj, care se face în două faze, cu respectarea condițiilor prevăzute în documentațiile tehnico-economice aprobate și prevederilor din prescripțiile tehnice :

— recepția preliminară, care are loc pe tot parcursul realizării obiectivului de investiții, pe măsura terminării obiectivelor componente sau a unor părți din obiecte ce pot funcționa independent și după efectuarea — atunci când este cazul — a probelor mecanice și a rodajului mecanic al instalațiilor și utilajelor tehnologice cuprinse în aceste obiecte ; construcțiile de locuințe, social-culturale și administrative se supun recepției preliminare numai dacă au asigurate apa, căldura și energia necesară, ascensoarele, racordurile la canal și căile de acces, iar secțiile destinate pentru unități comerciale, de alimentație publică și de prestații de servicii cuprinse în obiectul respectiv sînt terminate ;

— recepția finală, care are loc la expirarea perioadei de garanție a lucrărilor de construcții-montaj.

O etapă aparte o constituie recepția punerii în funcțiune a capacităților de producție, care se efectuează la terminarea probelor tehnologice și are drept scop verificarea îndeplinirii condițiilor pentru exploatarea normală a utilajelor și instalațiilor tehnologice, astfel încît să se asigure atingerea nivelului de indicatori prevăzuți în grafic, calitatea produselor conform proiectului de execuție și realizarea celorlalte condiții prevăzute în documentațiile tehnico-economice aprobate. Pentru construcțiile de locuințe, social-culturale și administrative darea în folosință se face pe baza recepției preliminare a lucrărilor de construcții-montaj.

În sfîrșit, arătăm că recepția definitivă a obiectivului de investiții se face la data aprobată pentru realizarea indicatorilor tehnico-economici și are drept scop confirmarea realizării indicatorilor tehnico-economici aprobați și îndeplinirea tuturor condițiilor care să asigure exploatarea

normală, la întreaga capacitate și în condiții de eficiență, a obiectivului de investiții, potrivit documentațiilor tehnico-economice aprobate. Obiectivele de investiții în a căror componență nu se cuprind capacități de producție se supun recepției definitive după recepția finală a ultimului obiect al investiției, cînd se verifică, în ansamblu și pe părți componente, modul de comportare în exploatare a obiectivului.

Potrivit art. 72 din Legea investițiilor, procesele verbale de recepție definitivă se supun aprobării aceluiași organe care au numit comisiile de recepție.

4. Contractul economic de livrări complexe

Alături de contractele de proiectare și antrepriză, pentru realizarea investițiilor prezintă o deosebită importanță contractul de livrări complexe utilaje, echipamente, instalații și linii tehnologice. Cum încheierea contractului nu se deosebește de cel pentru livrări curente, iar părțile contractante au fost arătate într-o secțiune precedentă (4.1), în cele ce urmează vom prezenta numai trăsăturile proprii ale contractului de livrări complexe.

b) **Obiectul contractului.** Potrivit Legii nr. 71/1969, furnizorul general trebuie să asigure :

— livrarea utilajelor, subsansamblelor, echipamentelor din țară și import, la termenele prevăzute în graficul de eșalonare a investiției și în condițiile stabilite în documentațiile aprobate ;

— calitatea furniturilor și funcționarea utilajelor, echipamente, instalațiilor și liniilor tehnologice la parametrii aprobați ;

— acordarea asistenței tehnice la montaj, la efectuarea probelor tehnologice și la punerea în funcțiune a capacităților, în condițiile prevăzute prin contracte ;

— livrarea pieselor de primă dotare și a documentelor pentru executarea pieselor de schimb, în condițiile stabilite potrivit legii ;

— școlarizarea și instruirea personalului de exploatare a echipamentelor, instalațiilor și liniilor tehnologice livrate.

Cu privire la obiectul contractului de livrări complexe, importante precizări conține și Legea investițiilor, dintre care evidențiem următoarele :

— pentru asigurarea condițiilor de uzinare a utilajelor, beneficiarul este obligat să predea furnizorului, la termenele din contract, proiectele de utilaje sau să le însușească, în cazul în care au fost elaborate de furnizor ;

— în vederea realizării unor durate scurte de montaj pe șantier, furnizorii au obligația ca pentru utilajele complexe să asigure asamblarea în uzină a părților componente, conform prevederilor documentației tehnice, să verifice încadrarea strictă în prescripțiile tehnice și de calitate ale acestora și să participe efectiv la montarea lor pe șantier.

c) **Clauze esențiale.** La încheierea contractelor de livrări complexe, potrivit art. 21 din Legea nr. 71/1969, părțile sînt obligate să stabilească :

— termenele de livrare a utilajelor sau instalațiilor, corelate cu ciclul de montaj, fiind interzise realizarea și livrarea de utilaje care să fie imobilizate în stocuri ;

— termenele și responsabilitățile de predare a documentației tehnice complete pentru întregul obiectiv sau pe ansamble și subsansamble ce se pot executa independent, fiind seama de termenele de livrare a utilajelor stabilite și de ciclul de fabricație a acestora ; la stabilirea acestor termene se vor avea în vedere cele prevăzute în anexa la Legea nr. 71/1969 ;

— obligațiile furnizorului de a asigura documentațiile de montaj, asistența tehnică la locul de montare, probele de punere în funcțiune, condițiile de școlarizare a personalului de exploatare, livrarea de piese de schimb și efectuarea de prestații în perioada de garanție.

d) **Livrarea anticipată.** Cu privire la livrarea utilajelor, Legea investițiilor prevede că furnizorii generali au obligația să le expedieze la termenele stabilite prin grafice de livrare anexe la contracte; beneficiarii sînt obligați să asigure ca între momentul preluării de la furnizori a utilajelor și momentul predării la montaj, intervalul de timp să fie minim pentru a se evita staționarea lor pe șantier.

Pentru realizarea deșideratului de mai sus, livrarea utilajelor cu anticipație se poate face numai în anumite condiții. Astfel, art. 97 din Legea nr. 9/1972 prevede că: „Livrarea utilajelor, mașinilor și instalațiilor tehnologice, înainte de termenele contractuale, se poate face numai dacă furnizorul a obținut acordul scris al unității beneficiare de investiții, dat cu acordul băncii finanțatoare, prin care se atestă că achiziționarea în devans a utilajelor este justificată economic, fiind asigurate condițiile pentru montarea și darea lor în exploatare înainte de termenele stabilite prin documentația tehnico-economică aprobată.

e) **Recepția.** Legea nr. 71/1969, art. 35, prevede că „pentru utilaje tehnologice, instalații și alte produse de complexitate tehnică ridicată, recepția de către beneficiar este obligatorie. Acesta va putea face recepția și pe faze de fabricație”. Așadar, pentru această categorie de produse, părțile nu pot conveni, în mod valabil, livrarea prin auto-recepție. Nesocotirea acestei interdicții atrage nulitatea clauzei respective și înlocuirea ei de drept cu prevederile corespunzătoare ale art. 35 citat.

Recepția pe faze de fabricație, care nu exclude recepția finală, constă în verificarea calitativă ce se efectuează de unul sau mai mulți reprezentanți ai unității beneficiare, avînd calificarea necesară, împreună cu delegații întreprinderii producătoare; operațiunile de verificare se pot efectua asupra pieselor, subsansambelor, ansamblelor, utilizîndu-se metode adecvate (examene de laborator, utilizarea de aparate de măsură și control, verificatoare etc.).

f) **Contracte de cooperare în producție.** Complexitatea echipamente, instalațiilor și liniilor tehnologice impune cooperarea mai multor întreprinderi la realizarea lor. Ca urmare, prin Legea nr. 71/1969 a fost instituit contractul de cooperare în producție, care se încheie de furnizorul general cu fiecare subfurnizor în parte și care se caracterizează prin necesitatea înscrierii unor clauze care să asigure:

- ritmicitatea livrărilor de părți componente, piese, ansamble și subsansamble în concordanță cu termenele stabilite pentru executarea livrării complexe;
- calitatea produselor livrate în cooperare, cu respectarea întocmai a documentațiilor tehnico-constructive ale obiectului livrării complexe;
- asistența tehnică și, după caz, prestarea de servicii specializate;
- stabilirea regimului de garanții pentru toți furnizorii care cooperează; termenele de garanție se calculează de la data predării obiectivului livrării complexe către beneficiar.

Specific contractului de cooperare este și faptul că proiectarea lui se va face ținîndu-se seama de clauzele (conținutul) contractului de livrări complexe, atît la concilierea obiecțiunilor de către părți, cit și de către organele competente cu ocazia rezolvării obiecțiilor neconciliate.

dr. Al. DETEȘAN

transporturi

Nepredarea mărfii la destinație. Modul de calcul a termenului de prescripție.

Printr-o recentă Decizie a P.A.S. nr. 1476 din 30.VI.1981, s-a reținut că potrivit art. 75 din Regulamentul de transport C.F.R., cel în drept poate, fără să lăce nici o altă

dovadă, să considere marfa ca pierdută cînd ea n-a fost eliberată destinatarului sau n-a fost pusă la dispoziția lui în termen de 30 zile care urmează termenului de eliberare și că această perioadă se adaugă la termenul cînd vagonul ar fi trebuit predat potrivit calculului din T.L.M. și art. 57 din același Regulament, termen de la care curg cele 6 luni pentru introducerea reclamației administrative în condițiile Instr. comune MTTc-PAS și 10/1964.

S-a criticat soluția organului arbitral prin care s-a respins acțiunea ca prescrisă în raport de momentul cînd transportul trebuia predat destinatarului, reținîndu-se că dispoziția sus menționată (art. 75 din Reg. C.F.R. fiind de natură să creeze confuzie cu privire la data nașterii dreptului la acțiune pentru despăgubiri în caz de pierdere totală a mărfii, în speță, pe aceste motive, se justifică repunerea în termen față de căraș.

Avînd în vedere caracterul imperativ al normelor legale privind prescripția, precum și particularitățile acestei instituții, în contextul acțiunilor născute din contractul de transport CFR, se impun unele precizări care justifică o opinie diferită în raport cu decizia de speță menționată.

Este cunoscut că potrivit art. 7 din Decretul nr. 167/1958, prescripția începe să curgă de la data cînd se naște dreptul la acțiune sau dreptul de a cere executarea silită.

Organele arbitrale sînt confruntate, atunci cînd legea nu prevede acest moment, cu situații de aprecieri în raport de multiplele stări de fapt, aprecieri care, dacă sînt eronate, pot avantaja sau prejudicia părțile.

În cazul contractului de transport CFR, prin art. 87 din Regulamentul de transport CFR din 1929, s-au stabilit momente diferite privind nașterea dreptului la acțiune în despăgubiri pentru pierderile parțiale, avarie, întîrziere în eliberare, situații în care dreptul la acțiune se naște din ziua eliberării transportului către destinatar (pct. 1), față de cererile în caz de pierdere totală, în care ipoteză, dreptul la acțiune se naște din ziua expirării termenului de eliberare, calculat potrivit art. 57 din același regulament și art. 3/1 din T.L.M.

Practica arbitrală anterioară deciziei de referire, a fost constantă în sensul că ziua expirării termenului de eliberare a transportului ce rezultă din calculul termenului de efectuare a transporturilor în condițiile art. 3/1 din T.L.M. și art. 57 din Regulamentul de transport C.F.R., constituie momentul nașterii dreptului la acțiune pentru daune rezultate din pierderea totală a mărfii.

Prin Decizia mai sus menționată s-a statuat că la expirarea termenului de eliberare a mărfii se mai adaugă 30 zile conform art. 75 din același Regulament, situație în care prelîngîndu-se cu aceste zile termenul de formulare a reclamației administrative, se prelungește inclusiv termenul de prescripție cu 30 zile, că astfel dreptul la acțiune se naște după expirarea acestor zile.

Exprîmăm rezerve cu privire la acest punct de vedere față de caracterul imperativ al art. 87 pct. 2 din Regulamentul de transport C.F.R. care stabilește fără posibilitate de interpretare, momentul nașterii dreptului la acțiune, care este ziua expirării termenului de eliberare a mărfii.

Art. 75 din același regulament, nu vizează eventuala modificare a termenelor de eliberare a mărfii ci reglementează instituția prezumției de pierdere a mărfii, perioada după care o marfă se consideră pierdută dacă aceasta nu a fost eliberată destinatarului.

Întrebarea dacă această prezumție de pierdere a mărfii, stabilită la o perioadă de 30 zile de la data următoare termenului de eliberare, influențează termenul de prescripție și momentul nașterii dreptului la acțiune, și-a găsit o rezolvare afirmativă în decizia la care ne-am referit.

Este adevărat că reclamantul a fost repus în termen în condițiile art. 19 din Decretul nr. 167/1958, însă motivul invocat în justificarea repunerii în termen și anume că

dispoziția art. 75 din Regulamentul de transport CFR este de natură să creeze confuzia cu privire la data nașterii dreptului la acțiune, confirmă teza luării în considerare în limitele termenului de prescripție și a perioadei de 30 zile și cum o asemenea cauză nu poate justifica o repunere în termen, exprimă rezerva cu privire la soluția și motivarea din decizie.

Reclamanta nu a fost împiedicată în formularea reclamației administrative și a acțiunii în termenul de prescripție din motive care justificau o repunere în termen în condițiile art. 19 din D. 167/1958, ci pe o confuzie a acesteia în interpretarea legii, de aceea, cu atât mai mult, nu se justifică o repunere în termen.

Care este totuși semnificația prezumției instituite de art. 75 din Regulamentul de transport CFR în raporturile dintre părțile contractului de transport pe calea ferată? Față de obligația contractuală a cărașului de a transporta și preda marfa destinatarului din scrisoarea de trăsură într-un termen prestabilit expeditorul sau destinatarul prin cesiune, nu sînt îndreptățiți să formuleze reclamație administrativă împotriva cărașului pentru pierderea totală a mărfii decît din momentul în care a expirat acest termen, după care se prezumă pierderea mărfii și deci poate fi antrenată răspunderea cărașului. Prezumția de pierdere a mărfii marchează un moment, acela de inițiere a procedurii de urmărire a cărașului, calculat în raport de specificul activității de transport și nu pe acela al nașterii dreptului la acțiune, raportat și condiționat de dărata tarifară de transport, la expirarea căreia se naște dreptul la acțiune și curge termenul de prescripție împotriva cărașului.

Reclamația administrativă ca procedură prealabilă introducerii acțiunii împotriva cărașului, suspendă prescripția pe o perioadă de 3 luni dacă aceasta a fost introdusă la organul competent stabilit de Instr. Comună MTTc.-PAS nr. 10/1964 și în termenul de prescripție. Dacă această reclamație administrativă se introduce de expeditor pentru pierderea totală a mărfii după expirarea termenului de prescripție, nu se ia în considerare, nemăi fiind posibilă suspendarea unei prescripții expirate, iar în situația introducerii acesteia anterior prezumției de pierdere a mărfii, s-ar declanșa unele cercetări care implică cheltuieli pentru căraș, ce urmează să fie suportate de partea care o inițiază în cazul în care marfa se eliberează anterior expirării perioadei de 30 zile calculate de la data fixată pentru eliberarea mărfii.

Dată fiind importanța respectării termenelor legale de prescripție și a momentului nașterii dreptului la acțiune în litigiile pentru despăgubiri privind pierderea totală a mărfii, în condițiile contractului de transport pe CFR, și avînd în vedere frecvența acestora, considerăm că elucidarea problemei analizate prezintă un interes practic, că unitățile păgubite trebuie să introducă reclamația administrativă și acțiunea în raport de momentul expirării termenului de eliberare, fără a adăuga la acest termen cele 30 zile prevăzute de art. 75 din Regulamentul de transport CFR.

Iulian LASCU
Arbitrajul de Stat Interjudețean — Constanța

raporturi de muncă

Termenele de sesizare a comisiilor de judecată în materia litigiilor de muncă

1. **Precizări prealabile.** Sesizarea comisiei de judecată este limitată în timp prin mecanismul prescripției dreptului la acțiune. Legea stabilește intervalul de timp în care poate fi exercitat dreptul la acțiune. Potrivit art. 30 al. 3

din Legea nr. 59/1968: „Termenele de sesizare în litigiile de muncă sînt prevăzute în Codul muncii sau în alte acte normative...”. La rîndul său, Codul muncii stabilește termene diferite, ca durată, în raport de natura litigiului ce urmează să fie supus spre soluționare organului de jurisdicție competent. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 176 din Codul muncii: „Termenul de sesizare a organelor de soluționare a litigiilor de muncă este de 30 de zile de la data comunicării, în cazul în care legea prevede necesitatea unei comunicări, iar în celelalte cazuri, de la data cînd cel interesat a luat conștiința de măsura sau împrejurarea care a determinat litigiul.

Pentru orice pretenții bănești ale persoanelor încadrate în muncă față de unitate — prejudicii suferite sau drepturi neacordate — termenul de sesizare este de 3 ani de la data producerii pagubelor sau de la data cînd drepturile trebuiau să le fie acordate”.

Termenele prevăzute în art. 176 din Codul muncii au un caracter general, fiind stabilite pentru sesizarea tuturor organelor de jurisdicție a muncii. Există totuși în legătură cu aceste termene anumite particularități ce se cer a fi precizate.

2. **Termenul în litigiile ce au ca obiect contestarea măsurilor luate de unități în calitatea lor de părți ale raporturilor juridice de muncă.** Categoria acestor litigii privește persoana încadrată care recurge la mijlocul procedural al contestației spre a obține anularea sau desființarea unui act de dreptul muncii ori a măsurilor luate de unitate împotriva sa. Sesizarea comisiei de judecată cu un asemenea litigiu este supusă unui termen general de 30 de zile.

Legea determină nu numai durata termenului — 30 de zile — ci și punctul de plecare al acestuia. În această privință se face distincție între actele sau măsurile ce sînt supuse unei comunicări și situațiile în care o atare comunicare nu este necesară potrivit legii.

În situația în care legea prevede necesitatea unei comunicări termenul de 30 de zile curge de la data realizării acestei cerințe (data comunicării). Potrivit legii sînt supuse comunicării deciziile de imputare, de sancționare și de desfacere a contractului de muncă (art. 101, 108 și 134 din Codul muncii). Dintre aceste acte pot fi contestate la comisiile de judecată doar deciziile de imputare (dacă valoarea litigiului nu depășește suma de 5000 de lei).

În toate celelalte cazuri — dacă legea nu prevede necesitatea unei comunicări — termenul de sesizare va curge de la data cînd cel interesat a luat cunoștință de măsura sau împrejurarea care a determinat litigiul. Astfel determinat de lege, punctul de plecare al termenului de 30 de zile pare a avea un caracter subiectiv. Este evident însă că punctul de plecare al termenului de sesizare nu poate fi lăsat la aprecierea discreționară a persoanei interesate. Și aceasta cu toate că legea nu prevede în mod expres modalitatea de luare la cunoștință. De aceea, în literatura de specialitate și în practica judiciară s-a considerat că termenul de 30 de zile începe să curgă de la data luării la cunoștință a măsurii sau împrejurării ce a determinat litigiul, indiferent care este forma sau modalitatea de materializare a acestei cerințe. Astfel, cu privire la angajamentul de plată s-a decis că termenul de sesizare curge de la data la care cel ce l-a semnat a luat cunoștință în orice mod, de faptul că nu datorează suma la care s-a obligat, iar nu de la data semnării acestuia (Trib. Suprem, dec. nr. 949/1979, în C.D. pe anul 1979, p. 226—228).

3. **Termenul în litigiile ce au ca obiect pretenții bănești ale persoanelor încadrate față de unitate.**

Potrivit art. 176 al. 2 din Codul muncii pretențiile bănești ale persoanelor încadrate pot fi valorificate în termen de 3 ani de la data producerii pagubelor sau de la data cînd drepturile trebuiau acordate. Observăm că litigiile la care se referă art. 176 al. 2 din Codul muncii se caracterizează prin aceea că ele au un caracter patrimonial.

nial. În practica judiciară s-a ridicat însă problema de a cunoaște care este termenul de valorificare a unor pretenții bănești atunci când acordarea acestora depinde de legalitatea unui act de modificare a contractului de muncă ce nu a fost contestat (în termen) de persoana încadrată. Într-adevăr, o asemenea problemă se poate ridica întrucât legea prevede termene diferite în cele două situații: un termen de 30 de zile pentru contestarea măsurilor luate de conducerea unității și un termen de 3 ani pentru valorificarea pretențiilor bănești.

Instanța supremă a statuat cu privire la această problemă că: „În cazul în care recunoașterea pretențiilor bănești este condiționată de desființarea prealabilă a unui act de modificare sau de desfacere a contractului de muncă, acțiunea nu poate fi admisă decât dacă actul de modificare sau de desfacere a contractului a fost atacat în termenul de 30 de zile prevăzut de art. 176 (1) din același cod și s-a obținut desființarea lui” (Trib. Suprem, Plen. dec. de îndrumare nr. 3/1976, în C.D. pe anul 1976, p. 39).

Soluția prezentată este judicioasă întrucât atita timp cât măsura luată de unitate nu a fost atacată în termenul de 30 de zile aceasta se consolidează iar persoana încadrată este în imposibilitate de a invoca ilegalitatea ei pe cale incidentă. Cu alte cuvinte, actul de modificare sau de desfacere a contractului de muncă avind caracter definitiv, pretențiile bănești ale persoanei în cauză, în legătură cu pretinsa ilegalitate a măsurii respective, urmează să fie respinse. Așa cum se arată și în considerentele deciziei de îndrumare nr. 3/1976 ale Plenului Tribunalului Suprem termenul de 3 ani, prevăzut de art. 176 al. 2 din Codul muncii, este general, el nefiind înlăturat „nici în situația în care pretențiile bănești derivă dintr-un act de modificare sau de desfacere a contractului de muncă” (în C.D. pe anul 1976, p. 35). Așadar, într-o asemenea împrejurare cererea persoanei încadrate în muncă urmează să fie respinsă — ca nefondată — de vreme ce nu s-a constatat în prealabil ilegalitatea actului de modificare sau de desfacere a contractului. Cu toate acestea, în cazul în care unei persoane nu i s-a plătit retribuția cuvenită pentru munca prestată anterior, ea își poate valorifica aceste pretenții în termenul de 3 ani prevăzut de art. 176 al. 2 din Codul muncii. Într-o atare împrejurare, termenul se socotește în mod distinct (adică lunar) pentru fiecare pretenție periodică.

4. Natura juridică a termenelor prevăzute de art. 176 din Codul muncii. Determinarea naturii juridice a termenelor prevăzute de art. 176 din Codul muncii nu întâmpină dificultăți deosebite de vreme ce actul de sesizare trebuie să fie considerat ca echivalent cererii de chemare în judecată. Prin urmare, ne aflăm în prezența unui act procedural ce are ca scop sesizarea comisiei de judecată. Or, termenele de sesizare a organelor de jurisdicție sînt calificare în mod constant ca fiind de prescripție (S. Ghimpu, Gh. Mohanu, Litigiul de muncă, Editura științifică și enciclopedică, București, 1975, p. 76; I. Hatmanu, I. Dobrin, Gh. Iliescu, E. Iliescu, Comisiile de judecată, Editura politică, București, 1980, p. 136). Ele se caracterizează tocmai prin aceea că limitează în timp sesizarea inițială a organelor de jurisdicție. De aceea, termenele la care ne referim nu pot fi considerate ca termene de decădere, acestea din urmă privind continuarea activității procesuale (A se vedea, D. Radu, Cu privire la natura juridică a unor termene din dreptul muncii, în R.R.D. nr. 6/1980, p. 34—35; I. Dobrin, Gh. Iliescu, Aspecte teoretice și practice privind termenele în legislația agricolă, Editura Ceres, București, 1977, p. 55—57).

Calificarea termenelor de sesizare ca fiind de prescripție prezintă importanță atât teoretică cât și practică. O asemenea calificare conduce la concluzia că termenele prevăzute de art. 176 din Codul muncii sînt susceptibile de întrerupere și suspendare în condițiile dreptului comun, împrejurare ce ne determină să facem în continuare câteva referiri la această problemă.

Prin suspendare se înțelege sistarea de drept a scurgerii prescripției pe timpul cît durează anumite situații, limitativ prevăzute de lege, care îl pun pe titularul dreptului în imposibilitate de acțiune. Potrivit art. 13 din Decretul nr. 167/1958 prescripția se consideră suspendată: a) cît cel împotriva căreia curge este împiedicat de un caz de forță majoră să facă acte de întrerupere; b) pe timp cît creditorul sau debitorul fac parte din forțele armate ale Republicii Socialiste România iar acestea sînt puse pe picior de război; c) pînă la rezolvarea reclamației administrative făcute de cel îndreptățit cu privire la despăgubiri sau restituiri, în temeiul unui contract de transport sau de prestare a serviciilor de poștă și telecomunicații. Primele două cauze de suspendare pot primi aplicare și în privința termenelor de sesizare a comisiei de judecată.

După încetarea cauzei care a determinat suspendarea, prescripția își va relua cursul socotindu-se și timpul scurs anterior. Acest efect al prescripției extinctive este consacrat în mod expres de art. 15 al. 1 din Decretul nr. 167/1958. Ne aflăm în prezența unui efect general al suspendării prescripției. Un asemenea efect comportă și unele excepții în cazul termenelor de prescripție pentru care legea prevede o durată scurtă. Astfel, potrivit art. 15 al.

2 din Decretul nr. 167/1958: „Prescripția nu se va împlini totuși înainte de expirarea unui termen de 6 luni, socotit de la data încetării cauzei de suspendare, cu excepția prescripțiilor mai scurte de 6 luni care nu se vor împlini decît după expirarea unui termen de o lună de la suspendare”. Dispozițiile legale menționate sînt întru totul aplicabile și termenelor de sesizare a organelor de jurisdicție a muncii. Așa fiind în cazul suspendării termenului de 30 de zile prescripția se va împlini numai după trecerea unui interval de timp egal cu o lună, calculat de la data încetării cauzei de suspendare. În acest fel titularul dreptului va avea efectiv posibilitatea de a sesiza organul de jurisdicție competent într-un termen util.

Termenele de sesizare sînt susceptibile și de întrerupere. Întreruperea reprezintă acea modificare a cursului prescripției ce are ca efect stergerea prescripției începute înainte de apariția împrejurărilor prevăzute de lege și începerea unei noi prescripții (A se vedea pentru amănunte A. Pop, Gh. Beleiu, Drept civil, Teoria generală a dreptului civil, București, 1980, p. 497-504). Potrivit art. 17 din Decretul nr. 167/1958 prescripția se întrerupe: a) prin recunoașterea dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de cel în folosul căreia curge prescripția; b) prin introducerea unei cereri de chemare în judecată; c) printr-un act începător de executare. Ultima cauză de întrerupere nu vizează sesizarea inițială a organului de jurisdicție ci termenul pentru exercitarea dreptului de a cere executarea silită.

Calificarea termenelor de sesizare ca fiind de prescripție prezintă importanță practică și sub aspectul modului lor de calcul. O primă precizare ce se impune este aceea că Decretul nr. 167/1958 nu conține reguli speciale referitoare la modul de calcul al termenelor de prescripție. Așa fiind, urmează să recurgem la dispozițiile dreptului comun. Potrivit art. 1887 c. civ.: „Termenul prescripției se calculează pe zile, și nu pe ore”. Prin urmare, ziua în cursul căreia prescripția începe nu intră în acel calcul. Așadar, în cazul termenului de 30 de zile, prevăzut de art. 176 din Codul muncii, ziua în care acesta a început să curgă nu se socotește, dar se va lua în calcul ziua în care el urmează să se împlinească. Este necesar să facem precizarea că în ipoteza termenelor calculate pe ani — cum este cazul termenului de 3 ani, prevăzut de art. 176 din Codul muncii — acestea se vor împlini în ziua corespunzătoare (din ultimul an) celei care a început să curgă (A. Pop, Gh. Beleiu, op. cit. p. 511).

AGENDA SECRETARULUI DE CONSILIU POPULAR

Incepind cu acest număr, vom publica săptăminal rubrica „Agenda secretarului de consiliu popular”, menită să constituie un îndreptar legislativ în activitatea de zi cu zi a tuturor lucrătorilor din consiliile populare.

Prevenirea și stingerea incendiilor

Birourile executive ale consiliilor populare comunale, organizează și conduc potrivit art. 53, pct. 3, lit. e, din Legea nr. 57/1968, activitatea de prevenire și stingere a incendiilor. Prezentăm în cele ce urmează principalele atribuții în acest domeniu de activitate.

a) Pentru aducerea la îndeplinire a dispozițiilor normative privind prevenirea și stingerea incendiilor, biroul executiv al consiliului popular comunal, constituie, potrivit art. 26 din Decretul 232/1974, **comisia tehnică de prevenire și stingere a incendiilor**, constituită din cadre din aparatul propriu biroului executiv al consiliului popular comunal și din unitățile subordonate.

Comisia tehnică P.S.I., are următoarele obligații principale: întocmește planul de apărare împotriva incendiilor și îl prezintă spre aprobare biroului executiv; acordă sprijin în instruirea și organizarea activităților de prevenire și stingere a incendiilor pe locurile de muncă; controlează aplicarea normelor, normativelor și măsurile de prevenire și stingere a incendiilor, la repunerea în funcțiune a instalațiilor de producție și a celor auxiliare, precum și pentru înlăturarea defecțiunilor survenite la instalațiile de alarmare, prevenire și stingere a incendiilor.

Comisia tehnică P.S.I., avind ca președinte secretarul biroului executiv, se întrunește, de regulă trimestrial, prilej cu care se stabilesc măsurile tehnico-organizatorice pentru perioada următoare.

b) Birourile executive ale consiliilor populare ale comunelor în care nu sînt organizate unități militare de pompieri, vor constitui prin decizia organului local al administrației, formații civile de pompieri. Selectarea acestora va fi făcută din rîndul cetățenilor (locuitori ai comunei) care dovedesc devotament și hotărîre în apărarea vieții, avutului obștesc și proprietății personale, cunosc instalațiile și procesele tehnologice din unitățile unde sînt încadrați și sînt apti pentru a îndeplini atribuțiile formațiilor.

Potrivit art. 34, din Decretul nr. 232/1974, formația civilă de pompieri are următoarele atribuții: desfășoară activitate pentru cunoașterea și respectarea normelor de prevenire și stingere a incendiilor; efectuează controale asupra modului în care se aplică normele de prevenire și stingere a incendiilor; intervin cu operativitate pentru stingerea incendiilor și salvarea persoanelor și a bunurilor materiale ce se află în pericol în caz de incendiu sau calamități naturale; participă la acțiuni pentru apărarea împotriva inundațiilor, evacuează apa din subsoluri, canale tehnologice și în alte puncte deosebite ale întreprinderilor și instituțiilor; participă la efectuarea de deblocări, înlăturarea dărîmăturilor provocate de calamități naturale sau catastrofe.

Menționăm că, activitatea persoanelor ce fac parte din formația civilă de pompieri, este considerată sarcină obștească, spre deosebire de activitatea desfășurată de membrii comisiei tehnice P.S.I., considerată ca sarcină de serviciu.

c) Dotarea formațiilor civile de pompieri cu mijloace tehnice de prevenire și stingere a incendiilor se asigură pe baza normelor emise de comitetele executive ale consiliilor populare județene, respectiv al municipiului București. Cheltuielile necesare formațiilor civile de pompieri din comune se efectuează în limita sumelor ce se varsă la bugetele locale din primele realizate din asigurările prin efectul legii a bunurilor unităților agricole cooperatiste și ale persoanelor fizice, destinate acțiunilor de prevenire și stingere a incendiilor.

În vederea stimulării activității formațiilor civile de pompieri, art. 43 și următoarele din Decretul 232/1974, prevede drepturile și recompensele membrilor formației. Astfel, formațiile civile de pompieri au drept la echipament de protecție pentru intervenție, asigurat de către biroul executiv al consiliului popular comunal, conform normativelor în vigoare (anexa nr. 2 la Decret 232/74): pe timpul participării la instruire, pompierii civili încadrați în muncă, beneficiază de drepturile legale referitoare la delegare, cazare și transport; pompierii civili care nu sînt încadrați în muncă și se accidentează în timpul executării instruirii ori îndeplinirii atribuțiilor, au dreptul la asistență medicală, medicamente, și spitalizare acordate gratuit, precum și la pensie, în condițiile prevăzute de lege pentru cei ce se accidentează pe timpul îndeplinirii sarcinilor obștești; de asemenea, pompierii civili ai formațiilor constituite în localități sînt scutiți de contribuția în muncă și de obligația de a se efectua paza obștească; iar aceora care se disting în îndeplinirea atribuțiilor li se pot acorda, de către biroul executiv, premii în bani sau obiecte al căror quantum este stabilit de anexa nr. 4 la Decret. 232/1974.

breviar

● Potrivit Decretului Consiliului de Stat nr. 165/1982, pentru modificarea articolului 55 alineatul 2 din Legea nr. 57/1968, de organizare și funcționare a consiliilor populare, secretarul comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București este numit prin decret prezidențial, la propunerea comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București, cu avizul Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare. Secretarul comitetului sau, după caz, al biroului executiv al consiliului popular municipal, al sectorului municipiului București, orășenesc și comunal este numit prin hotărîre a consiliului popular jude-

țean sau al municipiului București, la propunerea comitetului sau a biroului executiv al consiliului popular respectiv.

● Formațiile civile de pompieri din unitățile socialiste se înființează prin dispoziția scrisă a conducătorului lor, cu avizul unităților militare de pompieri, care avizează și numirea șefilor acelor formații. Prin urmare, întrucît ceea ce avizează Ministerul de Interne prin comandamentul pompierilor este doar constituirea formațiilor civile de pompieri și numirea șefilor acestor formații, înseamnă că un atare aviz nu este necesar nici la încheierea și nici la desfacerea contractului de muncă privind un autopompist, care rămîne la aprecierea conducătorului unității respective (Trib. suprem, dec. civ. nr. 1859/1978).

● Actele administrative de planificare, care se emit în scopul înfăptuirii planului de stat prin aducerea la îndeplinire a unor sarcini ori prin desfășurarea unor activități au un caracter obligator și privesc un interes de stat sau obștesc.

Aceste trăsături caracteristice pentru actul administrativ de planificare sînt întrunite în actul administrativ emis de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, prin care se decide asupra unui schimb de terenuri dispus în aplicarea art. 32 din Legea nr. 59/1974, asemenea acte nefiind supuse controlului jurisdicțional în condițiile Legii nr. 1/1967.

Pagină realizată de
Vasile ILIE

VĂ PREZENTĂM:

INSTITUTUL DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ȘI INGINERIE TEHNOLOGICĂ PENTRU ELECTRONICĂ DIN BUCUREȘTI

În continuarea prezentării din numărul trecut vom menționa că, la acest institut, în viitor se prevede dezvoltarea domeniilor de aparate și echipamente formînd profilul institutului, prin diversificarea actualelor produse și abordarea unor grupe noi de produse. Vor fi elaborate aparate electronice de măsură programabile, aparate multifuncționale în structură modulară, sisteme automate de măsurare, sisteme complexe de radiocomunicații, aparate de radionavigație și radiolocație pentru aviație și marină. Vor fi dezvoltate metode eficiente de proiectare și noi tehnologii.

În actualul cincinal urmează să fie asimilate următoarele produse :

– Stații de radiocomunicații în HF și VHF pentru utilizări multiple în servicii terestre, rețele de radiocomunicații pentru exploatari diverse : petroliere, miniere etc., echipamente radio pentru metrou etc.

– Stații pentru legături de radiocomunicații sol-aer, stații de radiocomunicații pentru nave maritime etc.

– Generatoare de semnal și de impulsuri, analizatoare de stări logice, wattmetre direcționale, modulometre, sisteme automate de acumulare a datelor.

– Sisteme automate de aparate electronice pentru măsuri tensometrice și respectiv pentru măsurări dimensionale cuprinzînd un număr sporit de module, sisteme de aparate electronice pentru monitorizare de vibrații.

– Aparate electronice pentru medicină și biologie : electrocardiografe cu mai multe canale, aparate pentru aerosoli cu ultrasunete, instalații îmbunătățite de supraveghere și stimulare cardiacă.

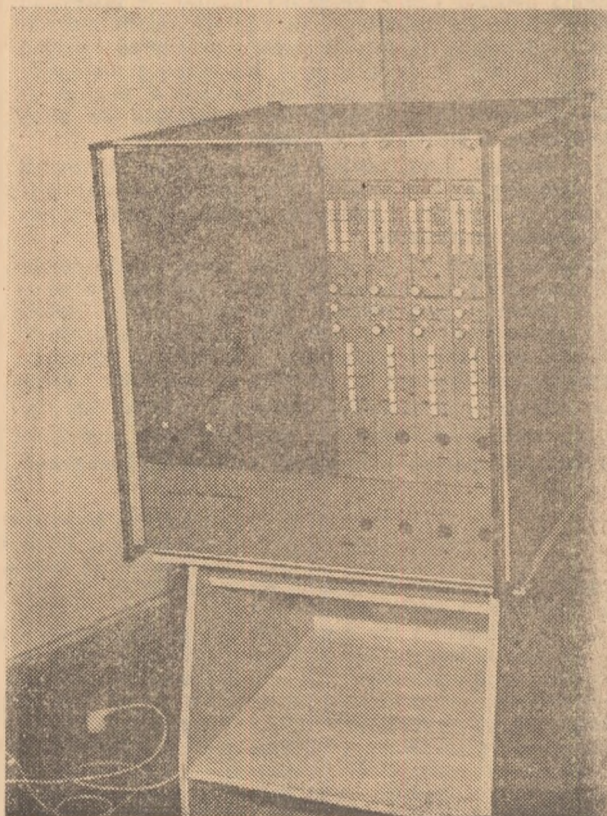
– Componente electronice.

– Ferite : elaborarea de noi tehnologii și materiale oxidice, noi miezuri de ferită cu performanțe superioare, ferite pentru microunde.

– Componente pentru microunde : familii tipizate de circuloare și izolatoare, sarcini adaptate, conectoare coaxiale pentru microunde.

– Rezonatoare cu cuarț : de tip industrial, profesional, filtre cu cuarț.

Ion VASILESCU

Una din realizările moderne ale institutului